

AUTEURS

MARJAN DE GRUIJTER
TRUDE RIETVELD
INGE RAZENBERG

Kennisplatform
Integratie &
Samenleving

kennis in uitvoering

JANUARI 2016

BURGERS AAN HET WOORD OVER HET VLUCHTELINGENVRAAGSTUK

MENSEN ZOALS JIJ EN IK

Inhoud

1	Samenvatting	2
2	Inleiding	5
3	De geïnterviewden	7
4	Draagvlak voor het opnemen van vluchtelingen	9
5	Zorgen over de komst en vestiging van vluchtelingen	12
6	Wie is verantwoordelijk?	15
7	Oplossingen voor het vluchtelingenvraagstuk	18
8	Wat kan en wil men zelf doen?	22
9	Bijlagen	24

1 Samenvatting

Het vluchtelingenvraagstuk maakt scherpe lijnen in de samenleving zichtbaar. De extremen halen het nieuws: van mensen die zich heftig verzetten tegen de komst van (meer) vluchtelingen tot mensen die vluchtelingen een warm(er) welkom willen heten. Voor de eerste groep is de grens letterlijk bereikt. Angst voor onveiligheid, verlies van recht op sociale huurwoning en een gevoel wankel te staan op de arbeidsmarkt, maken dat men Nederland al vol genoeg vindt. Daar tegenover staat de groep van mensen die vluchtelingen een warm onthaal geven, mensen die spullen komen brengen zich massaal aanmelden als vrijwilliger bij VluchtelingenWerk. Maar de meeste Nederlanders zijn niet zo maar in deze twee categorieën te verdelen. De meesten kennen waarschijnlijk beide emoties: het gevoel gastvrij te willen zijn voor oorlogsslachtoffers en zich tegelijkertijd zorgen maken over hoe en in welke mate opvang reëel is. In deze publicatie laten we 12 burgers aan het woord over het vluchtelingenvraagstuk. Hoe denken mensen over de komst van vluchteling, waar maken ze zich zorgen over, welke oplossingen zien ze en doen ze zelf al iets voor vluchtelingen?

De geïnterviewden zijn mensen zoals jij en ik. Door het gesprek aan te gaan geven wij achtergronden bij de opiniepeilingen die de afgelopen periode uitgevoerd zijn. Wij maken beweegredenen en redeneertranten inzichtelijk. Ook willen we bijdragen aan uitwisselingen en gesprekken tussen mensen over vluchtelingen. Gesprekken tussen burens, tussen bewoners en nieuwkomers, maar ook tussen burgers en de overheid. Het onderzoek biedt ook inzicht in waar het nog niet voldoende is geregeld in Nederland en geeft handvatten voor mogelijke oplossingen.

DRAAGVLAK: OORLOGSSLACHTOFFERS WELKOM

Het draagvlak voor het toelaten van vluchtelingen in Nederland is onder onze geïnterviewden groot: Nederland moet *in principe* oorlogsslachtoffers binnenlaten en bescherming bieden. Voor alle geïnterviewden zijn hier condities aan verbonden, waarvan de belangrijkste is dat dan wel moet vaststaan dat het om 'echte' vluchtelingen gaat. De perceptie van diverse geïnterviewden is dat ook mensen die niet op de vlucht zijn voor (oorlogs) geweld, bijvoorbeeld zogenoemde 'economische vluchtelingen', (ruimhartig) toegang krijgen en daarmee de plaats innemen van 'echte' vluchtelingen en het draagvlak voor opvang ondermijnen. Om die reden is een aantal van de geïnterviewde tegenstander van de opvang van (meer) vluchtelingen in ons land. Van met name mannelijke vluchtelingen die hun familie in het land van herkomst hebben achtergelaten wordt het vluchtmotief in twijfel getrokken. Als het gezin nog in het land verblijft, kan de vlucht niet onontkoombaar zijn geweest, zo redeneert men. Het draag-

vlak voor de opvang van vluchtelingen is bij de geïnterviewden ook sterk verbonden met de vraag of opvang in de regio (meer) mogelijk is, en of sprake is van een eerlijke verdeling van de aantallen vluchtelingen over de landen van de Europese Unie.

GEVOLGEN VAN DE KOMST VAN VLUCHTELINGEN

Zowel voor- als tegenstanders van de huidige opvang van vluchtelingen in Nederland hebben zorgen over de komst en vestiging van vluchtelingen, waarbij opvalt dat in de meeste gevallen deze zorgen geen betrekking hebben op de eigen, persoonlijke levenssituatie. De zorgen vallen uiteen in twee categorieën: zorgen over de gevolgen voor de samenleving als geheel, en zorgen over het welzijn en de positie van de vluchtelingen die zich in Nederland vestigen. Op het niveau van de samenleving, zijn diverse geïnterviewden bezorgd over het *aantal* vluchtelingen dat naar Nederland komt en de druk die dit met zich meebrengt op onze collectieve voorzieningen en de manier waarop we in Nederland met elkaar omgaan. Daarbij valt op dat de geïnterviewden – deels naar eigen zeggen – heel weinig weten over aantallen en achtergrondkenmerken van de vluchtelingen in Nederland. Op het niveau van het welzijn van vluchtelingen, zijn geïnterviewden vooral bezorgd over de (mentale) gevolgen van het moeten vluchten, de omstandigheden in de Nederlandse asielopvang en de uitdagingen die vluchtelingen te wachten staan als zij zich een plek in de Nederlandse samenleving moeten zien te verwerven.

HET VLUCHTELINGENVRAAGSTUK LEEFT

Dat het vluchtelingenvraagstuk leeft, blijkt uit de grote belangstelling voor het meedoen aan de interviewronde. De geïnterviewden wilden graag meedoen om een naar eigen zeggen een genuanceerder geluid te laten horen en om ideeën voor oplossingen aan te dragen. De geïnterviewden zien twee oplossingsrichtingen: enerzijds gaat het om het aanpakken van de aanleiding voor de vlucht (in de regio) en het indammen van de instroom van vluchtelingen. Anderzijds zouden vluchtelingen die in Nederland blijven zo snel mogelijk moeten integreren in de Nederlandse samenleving en hiertoe ook ruimhartig(er) in staat moeten worden gesteld: de taal leren, actief zijn in (vrijwilligers)werk en contacten opbouwen met Nederlanders, die aan de integratie van vluchtelingen ook hun steentje kunnen bijdragen. Ongeveer een derde van de geïnterviewden geeft overigens al hulp of ondersteuning aan vluchtelingen, voornamelijk door donaties, maar ook door vrijwillige inzet. De meeste anderen zouden – als men hiervoor wordt gevraagd, of als het kader waarin de hulp geboden kan worden duidelijker is – hulp of ondersteuning willen bieden.

KUNNEN WE HET AAN?

De geïnterviewden zijn verdeeld over de vraag of de Nederlandse samenleving voldoende veerkrachtig is om de huidige stroom vluchtelingen aan te kunnen. Unaniem zijn de geïnterviewden van mening dat de (landelijke) overheid primair verantwoordelijk is voor het oplossen van het vluchtelingenvraagstuk en dat de overheid het op dit moment laat afweten. De grootste onvrede heeft betrekking op het gebrek aan leiderschap en visie vanuit de politiek. Er is volgens de geïnterviewden geen centrale informatie of boodschap vanuit de overheid over de wijze waarop men het vraagstuk wil aanpakken. De geïnterviewden vinden dat de overheid hierdoor het draagvlak voor de opvang ondermijnt. De gesprekken laten zien dat het vluchtelingenvraagstuk ook bredere vragen bloot legt zoals gebrek aan vertrouwen in politiek en bestuur en angst voor de eigen plek op de woning- en arbeidsmarkt. Men maakt een inschatting of rekening wordt gehouden met de eigen belangen. Bij de opvang van vluchtelingen speelt het gevoel of opvang niet ten koste gaat van eigen kansen bij burgers zoals jij en ik een grote rol.

2 Inleiding

Het vluchtelingenvraagstuk roept veel emoties op en het lijkt alsof er alleen maar voor- of tegenstanders zijn, die diametraal tegenover elkaar staan. Het PON heeft in het najaar van 2015 in samenwerking met Kennisplatform Integratie & Samenleving, een enquête uitgezet onder de leden van het zogenoemde Brabantpanel¹ om in beeld te brengen hoe Brabanders denken over het vluchtelingenvraagstuk. De uitkomsten van de enquête, waaraan ruim 1200 mensen meededen, leest u in bijlage 1. Voor een verdieping van de uitkomsten van de enquête en ander opinieonderzoek, zijn wij in gesprek gegaan met 12 leden van het Brabantpanel. Hoe denken mensen over de komst van vluchtelingen, waar maken ze zich zorgen over, welke oplossingen zien ze en doen ze zelf al iets voor vluchtelingen? De uitkomsten van de gesprekken leest u in dit schrijven. De geïnterviewden komen zelf aan het woord. In dit hoofdstuk bespreken we eerst kort de uitkomsten van de enquête onder leden van het Brabantpanel en ander recent opinieonderzoek en bespreken we hoe we ons verdiepende onderzoek hebben uitgevoerd.

WAT WETEN WE AL?

In oktober 2015 is een vragenlijst onder de leden van het Brabantpanel uitgezet. 80% van de deelnemers aan het panel gaf aan dat vluchtelingen naar Nederland mogen komen, tenminste als het echte vluchtelingen betreft, geen economische. Ruim de helft van de respondent gaf aan dat vluchtelingen ook in hun eigen gemeente welkom zijn. Brabanders maken zich zorgen over het welzijn van de vluchtelingen en ook over de komst van mogelijke IS aanhangers in de vluchtelingenstroom. Bij de uitkomsten zijn ook een aantal uitsplitsingen naar leeftijd en politieke voorkeur gemaakt. Jongeren vonden bijvoorbeeld vaker dat vluchtelingen mogen worden opgenomen. Kiezers van de PVV voelen zich vaker onveilig en keizers van Groen Links voelen zich juist niet onveilig. Ook is gevraagd naar wat Brabanders al doen voor vluchtelingen of wat ze zouden willen doen. Brabanders zijn gastvrij als het gaat om het opnemen van vluchtelingen, maar moeten niet teveel hulp van Brabanders zelf verwachten. Brabanders wijzen vooral naar de overheid. Tegelijkertijd is het vertrouwen in die overheid laag. In bijlage 1 leest u alle uitkomsten. De thema's uit het Brabantpanel komen

terug in de gesprekken met de Brabanders en worden door uitspraken in beeld gebracht.

In augustus 2015 onderzocht I&O research, in opdracht van de Volkskrant, hoe Nederlanders denken over migratie en vluchtelingen in Europa en Nederland.² Middels een (hoofdzakelijk) kwantitatieve online vragenlijst gaven 2.048 Nederlanders hun mening over het vluchtelingenvraagstuk. Uit het onderzoek blijkt dat 45% vindt dat Nederland *minder* vluchtelingen zou moeten opnemen. Een kwart daarentegen, zegt dat Nederland *meer* vluchtelingen kan opnemen en nog een kwart vindt dat Nederland *even veel* vluchtelingen moet toelaten als het land nu al doet (Kanne & Klein Kranenburg 2015). Uit het jaarbericht Burgerperspectieven van het SCP3 (2015-4) komen iets hogere percentages naar voren van mensen die het oneens zijn met de stelling 'Nederland moet meer vluchtelingen opnemen dan het nu doet': 56% is het hier (zeer) mee oneens (Dekker et. al., 2015).

In het Volkskrant-onderzoek geven de onderzoekers tegen het einde van de vragenlijst informatie (aan de respondenten) over de aantallen vluchtelingen wereldwijd en de aantallen vluchtelingen die asielaanvragen in Europa en Nederland. Dan blijkt dat, met die kennis op zak, minder mensen tegen en meer mensen voor de opvang van vluchtelingen zijn. Van de Nederlanders die op PVV stemmen geeft 95% aan minder vluchtelingen te willen toelaten. Ook degenen die op 50Plus, VVD, SP en CDA stemmen, willen eerder minder dan meer vluchtelingen toelaten terwijl kiezers van GroenLinks, ChristenUnie, PvdA en D66 vaker meer dan minder vluchtelingen toelaten. In hun afweging maken mensen een onderscheid tussen economische vluchtelingen en oorlogsvluchtelingen waarbij, algemeen genomen, de eerste niet en de tweede wel welkom zijn (Kanne & Klein Kranenburg 2015).

METHODE

In december 2015 interviewden we 12 leden van het Brabantpanel, die hadden aangegeven deel te willen nemen aan een gesprek over de komst en vestiging van vluchtelingen. Bij de selectie van de geïnterviewden hebben we gelet op een spreiding naar achtergrondkenmerken als geslacht, opleidingsniveau en leeftijd. We selecteerden daarnaast mensen die instemmend, danwel ontkennend antwoorden op de enquêtevraag "Moeten vluchtelingen in Nederland worden toegelaten?". De interviewers hebben een topiclijst gebruikt (zie bijlage 2). De interviews vonden in meeste gevallen plaats bij de mensen thuis

1 Het Brabantpanel, een initiatief van het PON, is een groep Brabanders van 16 jaar en ouder die enkele keren per jaar via internet een vragenlijst krijgt voorgelegd. Het Brabantpanel bestaat momenteel uit zo'n 2.500 leden uit alle regio's binnen Brabant en bevat burgers van alle leeftijden, inkomensgroepen, opleidingsniveaus, huishoudentypes en beroepsgroepen. (<https://hetpon.nl/diensten/panels/brabantpanel>).

2 Kanne, P., & Klein Kranenburg, L. (2015). "Fort Europa". Hoe denken Nederlanders over migratie en vluchtelingen in Europa? Enschede: I&O Research. Onderzoek uitgevoerd i.o.v. de Volkskrant.
3 Dekker, P., Van Dijk, R., Van Houweligen, Mensink, W., Sol, Y. (2015). Burgerperspectieven 2015-4. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

en zijn opgenomen. De interviewopnames zijn letterlijk, woord voor woord, uitgewerkt. Vervolgens hebben we de verslagen van de interviews geanalyseerd in globaal twee stappen. Allereerst ontwikkelden we een codelijst. De codes corresponderen in redelijke mate met de thema's van het interview. De codes zijn vervolgens toegekend aan de betreffende tekstdelen. De tweede stap van de analyse is als volgt. Nadat de interviewverslagen waren verwerkt in codes, analyseerden we vervolgens langs inductieve weg het materiaal naar achterliggende dimensies of naar een hiërarchische opbouw. De concepten die hieruit voortkwamen, zijn uiteindelijk gebruikt om de hoofdstukken over het interviewmateriaal te schrijven. In deze hoofdstukken maken wij veelvuldig gebruik van citaten van de respondenten. De resultaten van dit onderzoek zijn niet representatief voor de Nederlandse bevolking, maar geven inzicht in de achtergronden en visies van burgers ten aanzien van het vluchtelingenvraagstuk en vormen daarmee een verdieping op de inzichten uit cijfermatig (opinie)onderzoek.

LEESWIJZER

In hoofdstuk twee geven we een korte beschrijving van de geïnterviewden. We belichten daarbij ook hun motivatie om deel te nemen aan het onderzoek, en hoe zij in het algemeen staan tegenover het samenleven met verschillende bevolkingsgroepen. In de hoofdstukken drie tot en met zes doen we verslag van de manier waarop de geïnterviewden denken over het vluchtelingenvraagstuk: wat zijn hun zorgen?; moeten (alle) vluchtelingen worden toegelaten?; wie is verantwoordelijk?; en wat moeten vluchtelingen (niet) doen? Hoofdstuk zeven gaat over de vraag welke rol de geïnterviewden zelf kunnen en willen spelen.

3 De geïnterviewden

In de enquête over het vluchtelingenvraagstuk onder leden van het Brabantpanel hebben wij gevraagd wie mee wilde doen met een aanvullend interview. Veel mensen reageerden hier enthousiast op. Maar liefst 136 mensen wilden met ons in gesprek. Bij 12 Brabanders zijn we langs geweest om een-op-een verder te praten over het vluchtelingenvraagstuk. In dit hoofdstuk schetsen we een beeld van de kenmerken van de Brabanders die we hebben geïnterviewd. Ook geven we weer hoe zij over het algemeen denken over het samenleven met verschillende bevolkingsgroepen en of zij contact hebben met mensen met andere achtergronden (zowel vluchtelingen als andere migranten).

DIVERSITEIT

We hebben met een gevarieerde groep mensen gesproken, die een goede afspiegeling vormt van de Brabanders die de enquête over het vluchtelingenvraagstuk invulden. Hier hebben we bij het plannen van de afspraken voor de interviews rekening mee gehouden.

We spraken met 7 mannen en 5 vrouwen die verspreid over Brabant wonen, zowel in dorpen als in steden. De helft is hoog opgeleid, 5 mensen zijn middelbaar opgeleid en één persoon is laag opgeleid. Acht geïnterviewden zijn 50 jaar of ouder, waaronder 3 gepensioneerden/Vutters. De jongste deelnemer is 25 jaar en studeert. Het grootste deel van de geïnterviewden is getrouwd. Wij spraken geen werkloze Brabanders, wel drie mensen die vanwege arbeidsongeschiktheid niet kunnen werken. Vier van de geïnterviewden zouden bij de volgende verkiezingen op D66 stemmen, 3 op de PVV, 2 op GroenLinks en 1 op de PvdA. Eén persoon weet nog niet of wie zij gaat stemmen en één persoon wil het niet zeggen. De geïnterviewden denken verschillend over het vluchtelingenvraagstuk: 9 vinden dat Nederland meestal of altijd vluchtelingen op zou moeten nemen, en 3 mensen geven aan dat Nederland dit meestal niet of nooit zou moeten doen.

GEEN CONTACT MET RECENTE VLUCHTELINGEN

De geïnterviewden hebben geen direct contact met recente vluchtelingen. Wel heeft een aantal mensen contact (gehad) met vluchtelingen die eerder naar Nederland zijn gekomen. Een man had een klasgenootje die vluchteling was en een vrouw is getrouwd met een Bosniër. Zij heeft veel contact met vluchtelingen die in de jaren negentig naar Nederland kwamen.

Wij vroegen geïnterviewden ook of zij contacten hebben met mensen van andere bevolkingsgroepen. Dat komt vaker voor. Bijna de helft van de geïnterviewden heeft hecht contact (goede vrienden, familie, partner) met mensen van niet-Nederlandse

herkomst. Alle mensen die goed contact hebben met mensen van andere herkomst, geven aan dat zij het samenleven met andere bevolkingsgroepen vanzelfsprekend en vinden en dat dit goed verloopt.

Een aantal respondenten voegt hieraan toe dat het samenleven met meerdere culturen een verrijking kan betekenen:

"Ik denk, onder voorwaarden, dat het dan voor beide partijen, voor zowel de Nederlanders als diegenen die hiernaartoe komen, dat de samenleving daar alleen maar rijker van kan worden. Inzicht in geloof en dergelijke ..."

Man, 65 jaar

Anderen hebben meer oppervlakkige contacten met mensen van andere herkomst. Zij maken bijvoorbeeld een praatje met mensen in de buurt, hebben diverse flatbewoners of hebben via via contact (bijvoorbeeld via een kind). Een paar mensen geven aan (bijna) geen contacten te hebben met mensen met een andere herkomst. Een aantal van de mensen die weinig tot geen contacten heeft met mensen van andere bevolkingsgroepen is (iets) minder positief over het samenleven met andere bevolkingsgroepen. Zij zeggen dat samenleven goed is, maar dat nieuwkomers zich tot op zekere hoogte moeten aanpassen. De cultuur van de migranten moet niet de nieuwe standaard worden, geven twee respondenten aan:

"Ik moet in mijn eigen land me eigen op sommige punten aanpassen aan mensen die hier naar Nederland gekomen zijn. En dat vind ik een kromme situatie. [...] Ik praat wel meerdere talen, maar het is niet de bedoeling dat ik in het Engels over de straat ga, als ik in Nederland woon."

Man, 61 jaar

Overige zorgen die respondenten uiten omtrent het samenleven met verschillende bevolkingsgroepen zijn overlast in de woonomgeving, verdringing van Nederlandse werknemers op de arbeidsmarkt en overlast van jongeren met een migrantenachtergrond.

VLUCHTELINGENVRAAGSTUK LEEFT ONDER BRABANDERS

Het vluchtelingenvraagstuk leeft in Noord-Brabant. Veel Brabanders die de enquête invulden gaven aan dat zij graag met ons in gesprek wilden. Wij vroegen hen waarom. De twee meest genoemde redenen voor deelname zijn 'een genuanceerder geluid laten horen' en 'ideeën voor oplossingen aandragen'.

Een deel van de geïnterviewden heeft het idee dat het debat overschreeuwd wordt door tegenstanders, die zich laten zien op inspraakavonden en in de media. De mensen die hierover spraken geven aan dat ze denken dat er een veel grotere groep is die positief (/positiever) tegenover de komst en vestiging van

vluchtelingen staat. Zij willen een genuanceerde stemgeluid laten horen:

"Ik hoor zoveel geschreeuw van mensen. Van mensen die bang zijn en niet aan kunnen geven waarom ze bang zijn. En ik hoor alleen maar mensen die tegen zijn. [...] Ik hoop altijd dat er ook mensen zijn die er wat genuanceerder over denken. Dat we die ook horen en ik vind dat we die te weinig horen."

Vrouw, 56 jaar

De geïnterviewden denken actief mee over oplossingen voor het vluchtelingenvraagstuk, en dit is de andere veelgenoemde reden voor deelname. Dan gaat het om oplossingen voor problemen die er momenteel zijn of waarvan de respondenten verwachten dat ze zullen ontstaan (bijvoorbeeld krapte op de woningmarkt). Respondenten willen hun ideeën laten horen, ook omdat zij denken dat de politiek hier niet altijd voldoende mee bezig is.

"Ik hoop dat er iets mee gebeurt. Met mijn ideeën. Dat was de hoofdreden. Wat ik tot nu toe hoor was..... ja, dat ging helemaal niet over dat die mensen aan de slag moeten. Die moeten we opvangen en that's it."

Man, 39 jaar

Mensen doen ook mee omdat ze het onderwerp interessant en actueel vinden. Twee geïnterviewden doen mee omdat het onderwerp hen direct raakt. In hun buurt is een noodopvang geopend is en zij maken zich zorgen over de gevolgen hiervan, waaronder gevolgen voor hun veiligheid. Zij vinden dat hun zorgen onvoldoende gehoord worden en willen hun ervaringen vertellen:

"Je hoort of je leest daar helemaal niks van terwijl er zeg maar, iedere dag is er wel iets daar. Iedere dag. Niet alleen binnen de opvang, maar ook erbuiten. Ook daarbuiten wordt gevochten en gedaan. En die vriend van mijn man die rijdt naar huis, die moet gewoon stoppen of om het vechten heen."

Vrouw, 52 jaar

Tot slot zeiden Brabanders dat ze zowel de kennis van de onderzoekers als hun eigen kennis willen vergroten. Door erover te praten, scherp je je eigen mening, geven zij aan.

4 Draagvlak voor het opnemen van vluchtelingen

We vroegen aan de geïnterviewden of vluchtelingen uit oorlogsgebieden in Nederland moeten worden toegelaten en waarom. Ook bespraken we met hen of er een grens zit aan de hoeveelheid vluchtelingen die Nederland kan of moet toelaten en waar die grens dan ligt.

EENSTEMMIG OVER TOELATEN VLUCHTELINGEN

Alle geïnterviewden vinden dat vluchtelingen die in Nederland bescherming zoeken, moeten worden toegelaten. De geïnterviewden geven hiervoor diverse redenen. Een daarvan is dat vluchten geen keuze is, maar noodzaak.

“Laat ik het zo zeggen, die mensen zijn niet voor hun lol gevlucht. Dus dat is voor mij helemaal geen vraag meer”.

Man, 42 jaar

Een andere reden is dat alle mensen recht hebben op veiligheid, zo vinden de meeste geïnterviewden. Een aantal voegt daaraan toe dat het geen verdienste, maar geluk is dat wij in een veilig land wonen. Daarnaast werden Nederlanders in de Tweede Wereldoorlog, ook in andere landen opgevangen.

“Ik vind dat iedereen het recht heeft om naar die bescherming te zoeken. We hebben de wereld. De wereld is van iedereen. Dat wij het geluk hebben, om het zo dan maar te zeggen, dat wij toevallig hier in Nederland geboren zijn, ik had ook net zo makkelijk geboren kunnen worden in Midden-Afrika of waar dan ook”.

Man, 68 jaar

“Wij waren ook heel blij toen we geholpen werden op de vlucht rondom de Tweede Wereldoorlog, of daarna, of noem maar op”.

Man, 42 jaar

CRITERIA VOOR TOELATING

Hoewel alle geïnterviewden vinden dat vluchtelingen moeten worden opgevangen door Nederland, verbindt een meerderheid hier aan wel condities. In de meeste gevallen hebben deze condities te maken met het vraagstuk of het wel om ‘echte vluchtelingen’ gaat. Wat daarbij de doorslag geeft is volgens diverse geïnterviewden dat de vlucht onontkoombaar is en niet ingegeven door andere motieven, zoals economisch gewin.

“Maar een echte vluchteling, die dus een hoop armoede en sores achter de rug heeft en er traumatische ervaringen aan overgehouden heeft, dat is bij mij een vluchteling, die is van harte welkom hier”.

Man, 61 jaar

De meest genoemde reden om mensen *niet* toe te laten, is dat zij naar Nederland komen omdat zij er economisch beter van willen worden.

“Er zullen ook mensen zijn die uit economisch winstbejag hier naar toe komen. Terwijl die in het deel van misschien Syrië zitten, waar er helemaal niks aan de hand is”.

Man, 61 jaar

“Dat mag van mij, maar mits... Mits het ook echt een oorlogsgebied is, niet uit economische redenen, want die zitten er ook heel veel, en die moet je maar meteen terug doen, want dan hebben die andere mensen die uit de oorlogsgebieden komen dan toch wel voorrang vind ik, op een economische vluchteling, eerlijk is eerlijk”.

Vrouw, 52 jaar

Een geïnterviewde legt een expliciete link tussen de toelatingscriteria en het draagvlak voor de opname van vluchtelingen in Nederland: een goede screening is belangrijk om de opvang van vluchtelingen te kunnen legitimeren.

“Ik denk dat als er zo'n grote stroom vluchtelingen is, dat je dan populistisch gezegd, gelukszoekers moet proberen te mijden. Mensen die hier voor economische redenen komen. We moeten de mensen helpen die hulp nodig hebben. Dan moeten die veruit voorrang krijgen. De rest moet dat geen misbruik van kunnen en mogen maken”.

Man, 39 jaar

Daarnaast noemt een enkeling het gevaar dat zich onder de instromers mensen bevinden die kwaad in de zin hebben en bijvoorbeeld in Nederland criminele of terroristische activiteiten zouden willen uitvoeren. Hier zou veel beter op moeten worden gescreend.

“Jawel, maar wel onder voorwaarden. Want dat je nu te maken krijgt met dat IS gedoe... Nou ja, IS niet van gisteren, dat zijn best wel slimme jongens en die kunnen zichzelf ook als vluchteling voor doen en dan heb je het probleem ook hier. En daar wordt in het geheel niet op gecontroleerd, want dat is niet nodig vinden ze hier”.

Man, 61 jaar

“Ik ben ook bang dat er heel veel criminelen bij zitten. Dan denk ik ook, er zullen wel goede bij zitten maar ook mensen die weer de boel gaan bestelen. Want de getinte mensen die komen wel vaker op de televisie. Ze willen het niet allemaal toegeven maar het is wel zo, we kunnen toch zien aan de kleur dat ze er zijn, dinsdagavond in die uitzending [programma Opsporing Verzocht]”.

Vrouw, 72 jaar

Drie geïnterviewden hebben vraagtekens bij de aanspraak die mannen, die zonder hun gezin of familie naar Nederland zijn gekomen, maken op de vluchtelingenstatus en twee van hen vinden dat mannen die hun gezin of familie achterlaten per definitie geen vluchteling kunnen zijn. Immers: de situatie in het land van herkomst was duidelijk zodanig dat de man het verantwoord vond om zijn gezin of familie daar achter te laten.

"Want ze laten hun eigen gezin in de steek. Ze zijn zelf dan veilig en hun gezin zit in een oorlogsgebied. Nou, als het hier zou zijn dan zou ik niet alleen weggaan".

Vrouw, 72 jaar

"Dat het alleen maar mannen zijn, dat is het punt wat er bij mij niet in kan. [...]Maar welke vent laat nou zijn familie, zijn vrouw, zijn kinderen, zijn moeder, noem maar op, zijn zussen, achter en komt zelf hier naartoe? Dat kan niet! Dat kan toch niet!"

Vrouw, 52 jaar

Kortom, toelaten: ja, maar alleen 'echte vluchtelingen'.

Twee geïnterviewden merken daarnaast nog op dat wat hen betreft ook terugkeer als de situatie in het land van herkomst dat toelaat een randvoorwaarde is.

"Dat moet je bij het begin al zeggen, niet eerst hier iemand acht jaar laten blijven en dan pas zeggen van: 'je moet nu terug'. Dat moet je vanaf het begin aan zeggen. 'Je kunt hier blijven en als het is opgelost, dan gaat iedereen gewoon terug'. Dat is hun land waar ze uit komen, er is toch niets zo mooi als dat je je eigen land weer terug op kunt gaan bouwen?"

Vrouw, 52 jaar

Een aantal geïnterviewden noemt nog een voorwaarde voor de toelating van vluchtelingen. Deze heeft niet te maken met individuele vluchtelingen, maar met de EU- en mondiale afspraken over de verdeling van vluchtelingen. Alle EU landen én landen in de regio van conflictgebieden, zouden (evenredig) vluchtelingen moeten opvangen, om de lasten eerlijk(er) te verdelen.

"Ja, maar die landen daaromheen die pakken ze ook niet. Waarom moeten wij dan, de Nederlanders, en Duitsland allemaal opvangen?"

Vrouw, 72 jaar

"Het mag toch niet zo zijn dat een land als Nederland met Duitsland en nog een land, ik weet niet welk land dat precies is, ik dacht België of Frankrijk, de meeste vluchtelingen moet opvangen. De rest, die mag ernaar kijken en die doen er niets aan. Dat vind ik niet fair".

Man, 65 jaar

De geïnterviewden menen dat duidelijk nationaal en EU-beleid op dit gebied ontbreekt, maar wel hard nodig is.

"Dus ik pleit inderdaad wel voor een opvang binnen Europa, maar ja, wat mij betreft zijn alle landen van de Europese Unie veilig en dat zou gewoon verspreid moeten worden vind ik. Nu doet Duitsland heel erg veel en Zweden doet heel erg veel. En ik denk dat we daar Europees beleid op moeten hebben. Dus dat ze hier inderdaad welkom zijn, maar dat ze ook welkom moeten zijn in andere Europese landen".

Man, 44 jaar

Een aantal geïnterviewden relativeren tot slot het gewicht van de (maatschappelijke) discussie over toelating van vluchtelingen. Ons land kan de huidige toestroom prima aan.

"Want het grootste deel wordt in de regio opgevangen, dat is al zo. Er is maar zo'n klein percentage wat naar Europa komt en daarvan nog een kleiner aantal wat in Nederland terecht komt. Dus theoretisch zit er een grens aan wat je op kunt vangen in een land. Ja, dat klopt. Maar dat is echt niet relevant, dat gaat niet gebeuren".

Vrouw, 51 jaar

"Ik heb zoiets, wij zijn in feite rijker en we hebben meer mogelijkheden en we hebben nu geloof ik 40.000 vluchtelingen. Wat maken we ons dan druk? Dus waar praten we eigenlijk over?"

Man, 68 jaar

PERCEPTIES OVER AANTALLEN EN GRENZEN AAN HET AANTAL VLUCHTELINGEN

Sommige geïnterviewden denken of vinden dat er op dit moment (te) veel vluchtelingen in Nederland zijn, anderen dat het er (nog) weinig zijn. Kortom, de geïnterviewden hebben heel verschillende percepties over het aantal vluchtelingen dat naar Europa of naar Nederland komt. Een deelnemer noemt het aandeel nieuwe vluchtelingen in de totale bevolking miniem, terwijl bij een andere deelnemer het idee heerst dat Syrië bijna leeg is, en alle Syriërs in Nederland wonen.

"En ja, wij doen alsof we veel doen, maar het gaat geloof ik om 0,7 procent van de bevolking wat erbij komt dit jaar".

Man, 44 jaar

"Ja, want ik vraag mezelf nu af, loopt dat land nu helemaal leeg, komt dat nu allemaal hierheen? Ik snap het niet, dan heb je dadelijk een heel land wat daar thuis hoort dat woont dan in Nederland, ja, dat kan toch niet?"

Vrouw, 72 jaar

Gebrek aan precieze informatie over aantallen nu en in de toekomst, is een van de redenen dat de geïnterviewden het lastig vinden om te antwoorden op de vraag of er wat hen betreft

een grens zit aan het aantal vluchtelingen dat Nederland kan opnemen.

“Ik denk dat er een grens is aan wat wij mensen te bieden hebben. Om te zeggen: zet een grens aan mensen die wij in Nederland toe kunnen laten? Ja misschien wel. Maar dat vind ik heel moeilijk. Want wanneer is die grens bereikt? Dat weet ik niet. Dat overzicht heb ik niet”.

Vrouw, 56 jaar

Maar belangrijker is dat er volgens de geïnterviewden alleen een relatieve grens is, die heel erg afhankelijk is van de wijze waarop vluchtelingen in Nederland (kunnen) worden opgevangen.

“Ja, dat vind ik heel moeilijk omdat me daarvoor de feitenkennis ontbreekt. Het is.....ik heb op deze woning heb ik vijf, zes jaar moeten wachten. En dan kun je zeggen: dat komt omdat er te weinig sociale huurwoningen zijn. Nou, laat ik het maar extreem rechts noemen, die kaapt dat en die zeggen van: ‘Nee, er gaan asielzoekers in of allochtonen’ of weet ik veel wat. Want hier praten die mensen zo: ‘Ja, die buitenlanders gaan eerst’. Maar aan de andere kant staan er gevangenissen leeg en die worden verhuurd aan Noorwegen en België. Dan denk ik: ‘Er is dus wel ruimte’. Er staan nog heel veel kantoorpanden leeg”.

Man, 44 jaar

5 Zorgen over de komst en vestiging van vluchtelingen

We hebben de geïnterviewden gevraagd of en zo ja welke zorgen zij hebben over de komst en vestiging van vluchtelingen. Ook vroegen we hen wat de gevolgen zijn, voor de samenleving en eventueel voor henzelf. Allereerst valt op dat *alle* geïnterviewden zorgen hebben en negatieve gevolgen noemen van de komst en vestiging van vluchtelingen. Daarnaast valt op dat de zorgen van de geïnterviewden meestal geen betrekking hebben op de eigen persoonlijke situatie. En de geïnterviewden leggen nauwelijks een relatie tussen de gevolgen van de komst en vestiging van vluchtelingen en de eigen leefsituatie. Ze denken met andere woorden niet dat de komst en vestiging van vluchtelingen hen heel persoonlijk zal raken. Waarop hebben hun zorgen dan wel betrekking? De antwoorden vallen goeddeels uiteen in twee categorieën: zorgen over de gevolgen voor de samenleving als geheel, en zorgen die betrekking hebben op het welzijn en de positie van vluchtelingen. Afhankelijk van het perspectief van de geïnterviewden hebben zorgen meer betrekking op het ene, danwel andere perspectief. Diverse geïnterviewden noemen beide type zorgen.

5.1 Gevolgen voor de Nederlandse samenleving

De geïnterviewden noemen diverse gevolgen voor de Nederlandse samenleving. Men is bezorgd over het aantal vluchtelingen dat naar Nederland komt, en de druk die dit met zich meebrengt op onze collectieve voorzieningen en de manier waarop we in Nederland samenleven.

AANTAL

Diverse geïnterviewden – waaronder ook geïnterviewden die in de enquête hebben aangegeven positief te staan tegenover de komst van vluchtelingen naar Nederland - hebben zorgen over het *aantal* vluchtelingen dat naar Nederland komt. Het aantal is (te) groot en daar zijn we niet op voorbereid. Omdat het te vol wordt in Nederland:

“Ik heb daar geen problemen mee, met vluchtelingen. Echt niet. Alleen ik heb een probleem met de manier waarop er mee omgegaan wordt, omdat het aantal wat er komt te groot is voor de oppervlakte van Nederland”.

Man, 61 jaar

Of omdat men vreest voor verdringing van de oorspronkelijke bevolking.

“Dus zo zoetjes aan nemen ze toch onze plaats in, omdat er steeds meer komen”.

Vrouw, 72 jaar

Twee geïnterviewden wijzen er op dat door nareizende familieleden het aantal vluchtelingen dat zich in Nederland zal vestigen, groter is dan nu gedacht wordt.

“Ja, maar nu, als er ééntje komt dan moet er straks een heel gezin bijtellen, dus er komen er dadelijk nog veel meer. En daar wordt niet over gepraat”.

Vrouw, 72 jaar

En we zijn in Nederland niet goed voorbereid (geweest) op de komst van grotere aantallen, zo stelt een geïnterviewde.

“En die hebben recht op onderwijs en recht op een uitkering en recht op een woning. Ik denk dat we dat op zo'n korte termijn niet zo goed aankunnen met al onze regels. Ik denk dat dat heel moeilijk is”.

Vrouw, 56 jaar

WELVAART(SNIVEAU)

Diverse geïnterviewden zijn bezorgd dat door de komst van (grote) groepen vluchtelingen naar Nederland er (grote) druk op onze collectieve voorzieningen zal komen te staan en dat er verdringing zal optreden, met name op de woning- en op de arbeidsmarkt. De sociale huursector heeft te weinig aanbod en de beschikbare woningen gaan dan (alleen) naar nieuwkomers.

“Want als ik woningzoekende ben met een gezinnetje en ik wil een eengezinswoning hebben en die krijg ik nog niet en ik sta zes jaar, vijf jaar, op de lijst om een woning te krijgen en ik zie dat er vluchtelingen komen met alle problemen van dien en die worden in een woning geplaatst waar ik al zes jaar naar uit zit te kijken, dan begint het bij mij wel te kriebelen van jongens, waar zijn we nou mee bezig?”

Man, 61 jaar

Ook de arbeidsmarkt kampt met een te krap aanbod voor de vraag, zo stelt een aantal geïnterviewden.

“Hoe kun je die mensen in godsnaam aan een baan helpen terwijl je je eigen mensen niet eens aan een baan kunt helpen! Je kunt geen banen creëren die er niet zijn. Dat is toch zo?”

Vrouw, 52 jaar

Niet alle geïnterviewden zijn bang voor verdringing op de arbeidsmarkt, omdat vluchtelingen geen gunstige uitgangspositie hebben.

"Als jij als Nederlands sprekend iemand die hier geboren en getogen is bang bent dat mensen die niks hebben, die de taal niet spreken, je baan overnemen, ja, dan ben je gewoon niet goed bij je hoofd".

Man, 44 jaar

Maar: de komst van vluchtelingen geeft werkgevers de kans om voor minder geld personeel in te huren, zegt een andere geïnterviewde. Vluchtelingen komen zo aan de slag ten koste van andere werklozen.

"Om de eenvoudige reden dat je altijd werkgevers hebt die goedkope arbeidskrachten willen hebben en dat dan de Nederlandse werklozen werkloos blijven. Daar ben ik wel bang voor, ja".

Man, 65 jaar

Ook een andere geïnterviewde denkt dat vluchtelingen werk zullen verrichten dat anders niet gedaan zou worden in Nederland. Ze zijn veel gemotiveerder.

"Ik denk dat buitenlanders wat dat betreft veel harder kunnen werken en een veel hogere pijngrens hebben, veel vastberadener zijn, want dat is het uiteindelijk. Veel vastberadener zijn om succesvol te worden, wat succes dan ook inhoudt. [...] Ze willen gewoon een baan, ook als het onder hun niveau is, omdat ze gewoon aan het werk willen".

Man, 42 jaar

En: er zijn ook positieve gevolgen zijn voor de Nederlandse economie van de komst van vluchtelingen. Meer mensen betekent meer consumptie en dus economische groei.

"Ze brengen kennis, maar het is ook een boost voor de economie. Want als je meer mensen hebt, is er ook meer vraag naar consumptie, eten, drinken, huizen, noem maar op. Dus dat is ook positief vind ik"

Vrouw, 51 jaar

POLARISATIE

Bijna alle geïnterviewden hebben zorgen over de gevolgen van de komst van vluchtelingen voor het maatschappelijke en politiek klimaat. Men ziet vooral risico's op polarisatie tussen mensen en bevolkingsgroepen en een toename van racisme.

"Ik heb niet zozeer zorgen in de richting van vluchtelingen, wel in de richting van de mensen die er heel vervelend op reageren. Als je leest van: 'Er komen in dat pand misschien vluchtelingen'. En er worden hakenkruizen op geklad, dat soort dingen, daar maak ik me zorgen over".

Vrouw, 51 jaar

Een kleiner deel - dat negatief staat tegenover de komst van vluchtelingen naar Nederland -, heeft vooral zorgen over de veerkracht en het absorptievermogen van de samenleving. Het idee is dat de politiek of de overheid over de hoofden van de mensen heen beslist over de toelating, en dat verzet hiertegen zal groeien, totdat de bom barst.

"Maar ik kan me voorstellen dat mensen die inderdaad, zeg maar, keer op keer terug gezet zijn omdat anderen voorgingen, dat die toch heel boos worden".

Vrouw, 65 jaar

Een geïnterviewde heeft zorgen over de gevolgen van de komst van vluchtelingen met een islamitische achtergrond voor de manier waarop mensen in Nederland omgaan met diversiteit in opvattingen en leefwijzen.

"Wat mij wel zorgen baart is de Islam toch wel. Hier zijn allerlei vrijheden, die voor ons heel normaal zijn, bijvoorbeeld feminisme. Wij hebben zoveel bereikt, aan vrouwenrechten nog lang niet alles. Maar daar maak ik mij heel veel zorgen over. Hoe gaat dat als er opeens een hele grote groep komt. Ten aan zien van homoseksualiteit, daar maak ik mij zorgen over. Of mensen nog wel gewoon vrij over straat kunnen. Dat is nu al niet meer. Mannen die elkaar, die niet hand in hand op straat gaan. Vrouwen die dat niet meer durven. Vrouwen die nageroepen worden. Vriendinnen van mij. Daar maak ik mij heel erg veel zorgen over. Wij hebben zoveel bereikt vind ik. Dat is waar ik mij wel zorgen over maak omdat het daar gewoon veel moeilijker bespreekbaar is, toch?"

Vrouw, 56 jaar

Tot slot, niet alle geïnterviewden hebben zorgen over negatieve gevolgen van de komst en vestiging van vluchtelingen in Nederland. De komst van mensen, met andere kennis, ervaring en gewoonten, is een *verrijking* voor de samenleving of een uitdaging voor mensen om meer nieuwsgierig te zijn naar anderen, en meer contact met elkaar te zoeken.

"Ik zou hopen dat het misschien ook wel positief zou kunnen zijn, dat door het komen wonen van buitenlanders of vluchtelingen je mensen krijgt die wat in beweging gaan komen en dat daardoor eigenlijk binnen een wijk een integratie plaats zal vinden".

Man, 68 jaar

Daarnaast, zo stelt een aantal geïnterviewden, is de komst van vluchtelingen in het recente verleden, goed verlopen.

“Natuurlijk zal het gevolgen hebben. Maar zullen die gevolgen zoveel anders zijn als toen wij onze eerste gastarbeiders kregen of toen Indonesië zelfstandig werd en mensen uit Indonesië terugkwamen?. Als je kijkt naar de eerste gastarbeiders bij wijze van spreken uit Spanje of uit Italië, dat zijn nu gewoon Nederlanders. Als je hier kijkt, in Brabant speelt dat nogal, daar heb je heel veel mensen met een Poolse achternaam. Ja, hoe komt dat? Dat zijn gewoon soldaten die hier tijdens de Tweede Wereldoorlog Brabant bevrijd hebben en hier achter zijn gebleven. Er is niemand meer die het daarover heeft in feite. Dus ik denk gewoon dat dat over vijftig jaar Nederlanders zullen zijn. Eigenlijk zie ik op termijn helemaal niet zulke grote consequenties”.

Man, 68 jaar

5.2 Zorgen om het welzijn van vluchtelingen

De geïnterviewden hebben diverse zorgen genoemd die te maken hebben met het welzijn of de positie van vluchtelingen (in Nederland). Men is bezorgd over de (mentale) gevolgen van het moeten vluchten, de omstandigheden in de Nederlandse vluchtelingenopvang, en de uitdagingen die vluchtelingen te wachten staan als zij in Nederland een leven moeten opbouwen.

GEVOLGEN VAN DE VLUCHT EN OPVANG IN NEDERLAND

Enkele geïnterviewden merken op dat de impact van het moeten vluchten naar een ander land, niet te onderschatten is, en gevolgen heeft voor het welbevinden van vluchtelingen.

“Ik denk dat mensen volstrekt onderschatten, wat de consequenties zijn voor mensen die besluiten om te vluchten. Welke diepgaande aspecten dat heeft, van bij wijze van spreken je dak boven je hoofd tot het verlies van sociale contacten tot verlies van je werk tot het je niet meer duidelijk in je eigen taal kenbaar kunnen maken, nou, dat heeft naar mijn idee zulke grote consequenties. De eerste maand als je op vakantie bent, is het nog leuk, maar de tweede maand is het ‘nou, moet je luisteren, het is wel leuk maar ik zou toch eigenlijk graag even een weekje naar huis willen”.

Man, 68 jaar

Na de vlucht, komt men in Nederland in goeddeels grootschalige opvangfaciliteiten terecht. Dat is volgens een aantal geïnterviewden vragen om problemen.

“Ik zou graag zien dat ze wat minder bij elkaar zitten. Ja, met 100 mensen bij elkaar is genoeg en met 3000, ja, dan krijg je ook... Het is net een groot dance event wat eigenlijk alleen maar blijft voortduren. Dan krijg je agressie geweld onderling tussen de verschillende afkomsten, of geweld tegen vrouwen en kinderen”.

Man, 25 jaar

ONZEKERHEID EN INACTIVITEIT

Niet alleen de fysieke opvangfaciliteiten zijn volgens deze geïnterviewde niet optimaal, maar vooral de (lange) periode van onzekerheid rondom de verblijfsstatus zijn schadelijk voor vluchtelingen. Onzekerheid maakt mensen bang en passief.

“Maar als je niet precies weet hoe lang het gaat duren, het kan drie maanden duren, het kan zes maanden duren en daarna weet ik het ook nog niet, er is heel veel onzekerheid, dan denk ik dat dat het moeilijk maakt voor de mensen om gemotiveerd te zijn, om nuttige dingen te doen”.

Man, 42 jaar

INTEGRATIE EN ACCEPTATIE IN DE NEDERLANDSE SAMENLEVING

Diverse geïnterviewden hebben tot slot, zorgen over het welbevinden van vluchtelingen die te horen hebben gekregen dat zij in Nederland mogen blijven. Volgens een geïnterviewde, hebben vluchtelingen er geen idee van, dat het draagvlak voor hun komst en vestiging in Nederland niet groot is, en hun komst op weerstand zal stuiten.

“Als ze zich echt zouden realiseren wat er hier allemaal gebeurt of wat ze hier te wachten staat...”.

Vrouw, 56 jaar

Daarnaast, zo stelt een geïnterviewde, zullen vluchtelingen moeten gaan accepteren dat zij vaak een maatschappelijke positie zullen gaan innemen, die lager is dan de positie die zij in het land van herkomst hadden. De vraag is of deze acceptatie zal lukken.

“Voordat ze aan het werk kunnen - als ze als ooit aan het werk kunnen. Want dan denk ik ook dat mensen niet zo in de gaten hebben dat het anders is in Nederland. Dat je op het niveau dat je bijvoorbeeld in Syrië werkt, als dat een hoger niveau is... Dat dat in Nederland bijna nooit kan. De Nederlandse samenleving is niet zo. Dat ze dat accepteren zeg maar. Ik heb ook les gegeven aan vluchtelingen in het verleden. Een kinderarts in Afghanistan zal zeer waarschijnlijk geen kinderarts zijn in Nederland. En dat betekent dat zo iemand werkeloos thuis gaat zitten, die denkt: ‘Ik ga hier niet in een fabriek werken of waar dan ook’. Ja. Dus ik denk dat er heel veel vluchtelingen een baan krijgen die beneden hun niveau is”.

Vrouw, 56 jaar

6 Wie is verantwoordelijk?

We hebben aan de geïnterviewden de volgende vraag voorgelegd: *Angela Merkel zei: "Wir schaffen das". Ze bedoelde daarmee dat Duitsland de grote stroom aan vluchtelingen in goede banen kan leiden. Hoe is dat voor Nederland? Bent u daar positief of negatief over?* In dit hoofdstuk bespreken we de antwoorden van de geïnterviewden op deze vraag. De antwoorden hebben betrekking op het vertrouwen dat geïnterviewden hebben in de veerkracht van de samenleving en/of de deskundigheid en bereidheid van de politiek om met het vluchtelingenvraagstuk om te gaan. We vroegen geïnterviewden daarnaast expliciet wie volgens hen verantwoordelijk zijn.

6.1 Opvang en vestiging van vluchtelingen in goede banen?

De helft van de geïnterviewden denkt dat het Nederland lukt om de komst en opvang van vluchtelingen in goede banen te leiden. Nederland is een rijk land, en we hebben de middelen om – als we dat willen – van de komst en opvang een succes te maken.

"Ik ben daar wel positief over. Ja. Ik denk ook dat wij dat kunnen. Het zal lang duren en omdat er inderdaad zoveel regels gevolgd moeten worden. Maar ik denk wel, we hebben de middelen, we hebben eigenlijk alles, we hebben ook genoeg ruimte om dat te kunnen".

Vrouw, 56 jaar

"Uiteindelijk, moet ik heel eerlijk zeggen, ben ik er best positief over. Er wordt ontzettend veel gekankerd, maar dat doen we altijd al. Dus daar moet je je niet te druk over maken. Die twintig - in mijn optiek idioten - die zonder kennis van zaken tekeer gaan, daar staan 80 mensen tegenover. Die hoeven niet blij te zijn met het probleem, maar dat wil niet zeggen dat je het probleem uit de weg gaat en dat je het niet aankan. Ik denk dat we die problemen zeker aankunnen. Het kan zo zijn dat het op langere termijn zelfs helemaal niet slecht is, misschien zelfs wel goed voor ons. Dat is toch een beetje out of the box denken en een beetje 'laat maar eens nieuw bloed binnenkomen om nieuwe ideeën op te doen'.

Man, 68 jaar

De andere helft van de geïnterviewden is pessimistisch. Dit pessimisme is ingegeven door de in hun ogen (te) grote toestroom: onze samenleving zal deze nieuwkomers niet kunnen absorberen. Bovendien zijn we 'te laat' en hebben we niet geanticipeerd op de komst van grotere groepen.

"Het is gewoon van: 'oh jongens, help, er komen vluchtelingen aan'. Ja, scholen, sportzalen, vakantieparken, noem het maar op. Ze hadden eerst beter kunnen denken van hoe kunnen we dat in goede banen leiden, zodat het ook minder problemen oplevert voor de Nederlandse bevolking".

Man, 61 jaar

"Ik denk dat Nederland op een trein zit en niet weet waar het treintje naar toe moet. Ja, dat idee heb ik. Dat heb ik vanaf het begin af aan al gedacht: dat gaat helemaal fout. Ze weten niet welk spoor ze moeten kiezen. Het is paniek. 'Help, we hebben weer een gemeente en die willen geen vluchtelingen opvangen. Hoe moeten we dat doen? Waar moeten we er dan mee naar toe? Naar de buurtgemeente? In een gymzaal die daar leeg staat?' En zo wordt er gereageerd. In mijn ogen is het gewoon puur paniek trappen".

Man, 61 jaar

ROL VAN DE OVERHEID

Het is opvallend dat alle geïnterviewden (zeer) negatief zijn over de rol van de overheid bij het oplossen van het vluchtelingenvraagstuk. De geïnterviewden noemen hiervoor diverse redenen. Meest genoemd is het ontbreken van leiderschap van de regering en/of de Tweede Kamer. De geïnterviewden menen dat de overheid niet (voldoende) thuis geeft en de kwesties of problemen die te maken hebben met de komst van vluchtelingen niet adresseert, mede omdat men bang is voor electorale verliezen.

"Uiteindelijk denken ze vaak weer aan de volgende peiling, waarbij ze niet teveel willen verliezen, het liefst wat willen winnen".

Man, 42 jaar

Een aantal van de geïnterviewden noemt expliciet dat er behoefte is aan een leider met een gezicht, die uitdraagt wat onze gemeenschappelijke waarden zijn. Dergelijke leiders zijn er volgens een aantal geïnterviewden veel te weinig.

"Er zijn natuurlijk weinig bestuurders die echt hun nek durven uit te steken. [...] Je zou ook van een leider van een land verwachten dat hij iets kan zeggen wat niet politiek gemotiveerd is, wat niet economisch gemotiveerd is, maar waar hij wel probeert om mensen mee te binden".

Man, 42 jaar

"Het is niet genoeg om miljarden aan Turkije te geven. Dat is niet genoeg. Hier moet ook wat gebeuren".

Vrouw, 56 jaar

De meeste geïnterviewden missen communicatie en een duidelijke visie van de overheid in de richting van de burgers.

“De regering is gewoon eigenlijk afwezig, behalve Geert Wilders, want die spint er garen bij natuurlijk, want dat is een framer, een oneliner bij uitstek en die speelt in voor die vage gevoelens en die onderbuikgevoelens van mensen”.

Vrouw, 51 jaar

Omdat de overheid zich niet duidelijk uitspreekt over de visie op het vluchtelingenvraagstuk, is er bovendien veel kans op misverstanden over de feiten rondom de opvang van vluchtelingen. Of erger: er zijn overheidsfunctionarissen die onjuiste informatie geven.

“Die Halbe Zijlstra heeft zulke domme dingen gezegd. Waardoor je mensen een vreemd beeld geeft. Van Wilders verwacht je dat, maar van de VVD verwacht je het eigenlijk niet. Er zou veel beter gecommuniceerd moeten worden. [...] Mensen denken gewoon dat hier iemand komt en dat hij meteen een woning krijgt en in de bijstand kan. En dat is natuurlijk een beeld dat helemaal niet klopt”.

Man, 44 jaar

Maar, zo stelt een aantal geïnterviewden, de overheid laat het ook afweten richting de lagere overheid, de gemeenten. Die moeten het vluchtelingenvraagstuk oplossen, zonder dat zij daarbij gesteund worden door een visie van de landelijke overheid.

“Dat zie je ook met opvang in gemeentes, hoe dat gaat, dat is gewoon schandalig. Hoe het gebracht wordt ook hè, naar bewoners en wat voor groeperingen daar op af komen. En de ene burgemeester gaat er in mee en de ander zegt: ‘Nee’. Ja, daar zullen ze allemaal hun beweegredenen voor hebben, maar dat is omdat er eigenlijk geen duidelijk standpunt is, dus het schiet alle kanten op”.

Vrouw, 51 jaar

“Ik vind het van de regering ontzettend dom om te zeggen tegen de gemeentes ‘jullie moeten vluchtelingen opvangen maar jullie moeten zelf een besluit nemen’. Dat lijkt heel logisch. Ontzettend dom. Laat ik het zo zeggen. Het vluchtelingenprobleem, zo ver als dat er is, is probleem van ons allemaal. Dat is een nationaal probleem. Dat dat plaatselijk ingevuld moet worden en opgelost moet worden, is tot daar aan toe. Dat is logisch. Maar als jij aan een gemeente gaat toezeggen ‘jullie moeten zelf een raadsbesluit nemen of jullie vluchtelingen willen en hoeveel vluchtelingen jullie willen’ vraagt het om problemen. Zo simpel is het”.

Man, 68 jaar

Een klein aantal geïnterviewden vindt tot slot dat de overheid geen leiderschap toont in Europa, waardoor de opvang van vluchtelingen in Europa onder de maat is.

“Ik vind het beschamend dat vluchtelingen bij de grens van Bulgarije worden beschoten, omdat ze bij de grens van de Europese gemeenschap komen. Ik vind dat we daar in Nederland ook ons verantwoordelijk voor moeten voelen. Het is niet de grens van Bulgarije, het is de grens van de Europese gemeenschap. Als mensen op de vlucht zijn geweest, ze zijn aan de oorlog ontsnapt, ze hebben veel dingen gedaan met gevaar voor eigen leven, grote risico's genomen, ze komen bij een grens, misschien

de wanhoop nabij, uitgeput, en dan wordt er al welkomstonthaal op ze geschoten.. Ja, dat vind ik geen passende ontvangst”.

Man, 42 jaar

Andere geïnterviewden vinden juist dat in Europa veel pro-vluchtelingenmaatregelen worden genomen, over de hoofden van de nationale regeringen heen. De Nederlandse overheid zou over zich heen laten lopen en klakkeloos dictaten uit Europa opvolgen.

“Nederland laat zichzelf veel te veel hangen naar de EU. Ze doen toch maar gewoon alles wat daar gezegd wordt? Ze beslissen niet zelf. Die Angela Merkel wel, die heeft zoiets van nou, die vindt gewoon wat zij vindt, en niet anders, en daar zal ze best een draai aan meegeven, maar hier, nee, hier hebben ze geen zelfinitiatief. Hier doen ze alles maar om het in allemaal maar in goede banen te laten lopen om het eens te blijven met anderen, laat ik het zo maar zeggen”.

Vrouw, 52 jaar

Een gevolg van het ontbreken van leiderschap van de overheid, is volgens enkele geïnterviewden dat het debat in Nederland over het vluchtelingenvraagstuk, gekaapt kan worden door diegenen die het hardste schreeuwen.

“Als je weer eens hoort dat er bepaalde politieke partijen zijn die enorm scoren hierop, dan denk ik: ja, je kunt het negatief benaderen. En dan zeg ik veertig zetels is een hele hoop maar dat wil nog altijd zeggen dat er honderd en tien zetels zijn van mensen die er anders over denken”.

Man, 68 jaar

Twee geïnterviewden stellen daarnaast dat de overheid niet alleen geen leiderschap toont, maar verzuimt om wettelijke middelen in te zetten tegen rechtsextremisme.

“Als ik kijk naar Steenbergen. Ik vind het verschrikkelijk. Hoe is het mogelijk dat mensen van buiten Steenbergen, want dat waren gewoon NVU gasten of weet ik veel hoe het allemaal heet, daar de boel gaan lopen opruien? Hoe is het mogelijk dat die binnen komen? En de paar burgers die zich uitspreken voor de komst van vluchtelingen, worden bedreigd, en deuren worden beklad met hakenkruizen. Waarom laten wij dat gebeuren als gemeente en als politie? Daar mag echt harder tegen opgetreden worden van: ‘Dit tolereren we niet’. Want het is vrijheid van meningsuiting voor iedereen en niet alleen voor de tegenstanders en niet alleen voor de grootste schreeuwers”.

Vrouw, 51 jaar

6.2 Wie is verantwoordelijk?

Eerder zagen we dat de geïnterviewden (zeer) negatief zijn over de rol die de overheid speelt bij het vluchtelingenvraagstuk. Alle geïnterviewden stellen niettemin dat de overheid primair verantwoordelijk is voor het vluchtelingenvraagstuk.

“De overheid is opdrachtgever tot het toelaten van vluchtelingen, dus de overheid moet ook als opdrachtgever dat in goede banen leiden, c.q. op zien te lossen als er problemen zich voor doen”.

Man, 61 jaar

Een van de geïnterviewden vindt overigens dat ook op de schou-
ders van het COA een belangrijke verantwoordelijkheid rust,
omdat die volgens de geïnterviewde, eigenstandig, en met eigen
overwegingen vluchtelingen ‘toelaten’.

“Ja, de COA die is eigenlijk er verantwoordelijk voor, want die sleept ze allemaal binnen, en die willen ze overal plaatsen, en die verdienen er veel aan. Voor hen is het heel makkelijk, ze hoeven ze maar binnen te halen, ze hoeven ze niet te plaatsen. Ja, voor hen is het gewoon beslissen van zoveel komen er hier te zitten, die zoeken die ruimtes en het is net alsof het dieren zijn, hup, zoveel in een ruimte kunnen erin”.

Vrouw, 72 jaar

Een geïnterviewde ziet een expliciete rol voor het maatschappelijk middenveld, en vindt dat deze nog onvoldoende verantwoordelijkheid neemt voor het in goede banen leiden van de komst en integratie van vluchtelingen in de lokale gemeenschap.

“Als er hier een hele grote groep jongeren is, vluchtelingen, dan vind ik het onbegrijpelijk dat voetbalclubs of hardloopclubs of welke clubs ook, binnen onze gemeente, gewoon zeggen, bij wijze van spreken ‘wij hebben onze zaterdagmiddag en onze zondagmiddag voetbal en daar houdt het mee op’. En: Wat is er tegen als Willem II hier zondag speelt om bij wijze van spreken de kaartjes voor het voetbal voor groepen vluchtelingen ... om die gratis kaartjes te geven? Er kunnen op die tribunen heus nog wel duizend mensen bij. Dat is naar mijn idee ook een hele goede manier om als het ware integratie te bevorderen, niet alleen maar dan op individuele basis maar ook als groep”.

Man, 68 jaar

Veel geïnterviewden voegen tot slot toe dat “wij” de overheid zijn, en dat we ook een eigen, persoonlijke verantwoordelijkheid hebben.

“Wij kiezen een regering en....dus we zijn we met z'n allen verantwoordelijk”.

Man, 39 jaar

“Uiteindelijk zijn we natuurlijk allemaal verantwoordelijk. Als we elkaar over vijftig jaar weer spreken en dan kijken we naar de geschiedenis van de 21e eeuw en dan zeggen we van nou, wat er rond 2015 gebeurde, dat is toch ongeloflijk dat daar... Nou ja, ik weet niet hoeveel mensen er in Syrië zijn omgekomen en dat die vluchtelingen zo aan hun lot zijn overgelaten en dat het allemaal zo geëscaleerd is. En dat je dan krijgt van: ‘Wat deed jij toen eigenlijk?’ Als je dan zegt van: ‘Ja, ik deed niks, want de Tweede Kamer deed ook niks’. Ja, dat is ook niet erg sterk”.

Man, 42 jaar”

7 Oplossingen voor het vluchtelingen-vraagstuk

We hebben aan de geïnterviewden gevraagd wat volgens hen oplossingen zijn voor het vluchtelingen-vraagstuk. Daarnaast vroegen we wat voor vluchtelingen de beste manier is om in Nederland te integreren.

7.1 Oplossingen

Over wat de oplossing van het vluchtelingen-vraagstuk moet of kan zijn, zijn veel ideeën. Deze vallen uiteen in twee categorieën. De eerste heeft betrekking op de aanleiding voor de vlucht. De tweede categorie oplossingen heeft te maken met de opname van vluchtelingen in de Nederlandse samenleving. We laten de geïnterviewden aan het woord om het brede scala aan oplossingen in beeld te brengen.

STOPPEN MET STRIJDEN EN OPVANG IN DE REGIO

Een aantal geïnterviewden geeft aan dat de oorzaak aangepakt moet worden, dus dat in het land van herkomst de strijd gestaakt moet worden. Als dat (nog) niet lukt, is opvang in de regio de beste oplossing. De geïnterviewden vinden dat Nederland een financiële bijdrage kan leveren om opvang in de eigen regio mogelijk te maken.

“Nou, ze moeten stoppen met strijden. En zolang ze dat niet kunnen, moeten ze de mensen ten eerste opvangen in de omgeving. Zoals Turkije nu, daar komt het nu allemaal op neer. Dus dan denk ik: ‘Ik vind het een prima oplossing dat zij daar ineens drie miljard voor krijgen’.”

Vrouw, 65 jaar

“Ik denk dat we omliggende landen moeten helpen, soms misschien een klein beetje moeten dwingen, om hun verantwoordelijkheid te nemen. Om dus vluchtelingen zo veel mogelijk in die eigen cultuur, in die eigen omgeving op te lossen. Dat we daar ook een bijdrage aan kunnen leveren door te zorgen dat we een stukje werkgelegenheid als het ware daar ook brengen. Want ja, alleen mensen opvangen zonder dat ze aan het werk kunnen, dat is geen opvang.”

Man, 68 jaar

ECONOMISCHE VLUCHTELINGEN DIRECT TERUGSTUREN EN INSTROOM BEPERKEN

In paragraaf 5.1 zagen we al dat de meeste geïnterviewden een scherp onderscheid (willen) maken tussen ‘echte’ en economische vluchtelingen. Een aantal geïnterviewden ziet een oplossing in het direct terugsturen van personen die om economische redenen naar Nederland komen. De perceptie van deze geïnterviewden is, dat op dit moment economische vluchtelingen in Nederland worden opgevangen en in Nederland een verblijfsstatus kunnen krijgen, al dan niet door zich als ‘echte’ vluchteling voor te doen.

“Ja, niemand meer binnenlaten. Gewoon mee stoppen. Ja, het is genoeg. Er vallen er natuurlijk ook nog wel een hoop tussen uit die terug moeten, die zullen er ook wel bij zitten, want die sluipen mee hè. En waarom sturen ze dan die mensen niet direct terug? Die er niet thuishoren. Dat is ook al weer zoiets hè. Beter uitselecteren. Dit is realistisch, ja dan moeten die andere landen ook meewerken”

Vrouw, 72 jaar

“Economische vluchtelingen die gaan gewoon terug. Die hebben geen enkele noodzakelijke reden om hier te zijn”.

Vrouw, 52 jaar

Daarnaast pleit een aantal geïnterviewden zoals eerder opgemerkt (in hoofdstuk 5.1) voor het beter spreiden en verdelen van vluchtelingen binnen de Europese Unie.

EERST EEN WONING EN DAN DIRECT AAN DE SLAG

Naast bovenstaande oplossingen die gericht zijn op de aanleiding voor de vlucht en het indammen van de instroom van vluchtelingen, hebben geïnterviewden ook oplossingen genoemd die uitgaan van de situatie dat vluchtelingen zich (permanent) in Nederland zullen vestigen. Er zal huisvesting geregeld moeten worden, en dat zou volgens een aantal geïnterviewden geen probleem moeten zijn.

“Men moet kijken ten eerste naar de huisvesting. Goede huisvesting voor de vluchtelingen zodat ze zich prettig voelen. Wel eerst ook voor Nederlanders. Voor die mensen zal je voor huisvesting moeten zorgen. Wanneer daarna nog plaats is voor vluchtelingen, dan zal je daarnaar moeten kijken. Maar ik denk dat er genoeg plaats is in Nederland om gelimiteerd vluchtelingen aan woonruimte te helpen. Er zijn genoeg fabriekspanden die je op een schappelijke en goedkope manier kunt ombouwen tot wooneenheden. Daar wordt heel weinig gebruik van gemaakt”.

Man, 65 jaar

“Er zijn zoveel leegstaande gebouwen, overal. En we zijn zoveel aan het bij bouwen. Prima allemaal, maar dan denk ik: je hoeft niks te bouwen, want het is er al”.

Vrouw, 51 jaar

Daarnaast is het volgens een aantal geïnterviewden van groot belang om vluchtelingen in staat te stellen snel aan de slag te gaan, met het leren van de Nederlandse taal, of in (vrijwilligers) werk. Inactiviteit en stilzitten is volgens deze geïnterviewden funest.

“Mensen weten niet wat het is om acht jaar in onzekerheid te leven: mag ik hier blijven of niet? En, dus moet je gewoon meteen, als die mensen komen zeggen: ‘je gaat maar meteen aan de bak met Nederlands’ en laat ze in Godsnaam dingen doen. Al is het maar eenvoudig werk. Al zijn het maar taalcurssussen. Dan hebben ze in ieder geval iets gedaan. Je kunt niet mensen drie jaar lang laten tafeltennissen op het AZC. Dat kan gewoon niet”.

Man, 44 jaar

Vooraf (betaald) werk is de sleutel tot integratie, omdat je op die manier voor je zelf zorgt, je meedraait in de samenleving en ondertussen het draagvlak voor de vestiging van vluchtelingen wordt vergroot.

“Iedereen moet meteen in het dagelijkse leven mee kunnen draaien. We moeten kijken of we werk kunnen creëren zodat ze voor zichzelf, zelfvoorzienend worden. Dan hebben ze een menswaardig bestaan. En dan hebben ze niet het gevoel dat ze profiteren en dan hebben de mensen in Nederland ook niet het idee dat er van ons geprofiteerd wordt. Ja, ik denk dat er voor iedereen een winsituatie is.

Man, 39 jaar

Ik vind het eigenlijk onzinnig dat ik dan zie dat er ruimtes ingericht moeten worden met vrijwilligers of mensen van het Rode Kruis terwijl ik denk: ‘Het gaat mij er niet alleen om dat ze werken voor de centen, maar vluchtelingen kunnen toch ook een heleboel dingen zelf doen?’. Maak groepen waar mensen technisch onderhoud doen. Koken. Laat de vluchtelingen zelf dingen doen, betrek hen er zo veel mogelijk in”.

Man, 68 jaar

HELDERE VISIE EN STURING VANUIT DE OVERHEID

In het vorige hoofdstuk zagen we al dat geïnterviewden op dit moment zeer weinig vertrouwen hebben in de wil en het vermogen van de overheid om het vluchtelingenvraagstuk te adresseren. Diverse geïnterviewden pleitten voor een heldere visie en sturing vanuit de overheid. Er is behoefte aan een overheid die (meer) de regie neemt en anderen, bijvoorbeeld de lokale overheid en de maatschappelijke organisaties, aanspreekt, zo stelt een geïnterviewde. Ook moet er beter gecommuniceerd worden naar vluchtelingen en Nederlanders.

“Regering, spreek je uit: ‘Dit is het standpunt in Nederland’. Ga kijken in Nederland van: ‘Wat zijn de mogelijkheden? En hoe kunnen we dat praktisch invullen?’ En dat is misschien met een landelijke coördinator, of regionale coördinatoren”.

Vrouw, 51 jaar

Daarnaast zou de overheid de opvang en integratie van vluchtelingen beter moeten coördineren en faciliteren. Een aantal geïnterviewden vinden dat met de komst van vluchtelingen de plicht ontstaat om hen als overheid voldoende toe te rusten, iets wat volgens hen nu nog onvoldoende gebeurt.

“Ja, ik vind dat je als gemeente meer mogelijkheden moet scheppen om uit een werkbaar situatie die mensen te begeleiden. Als ze er eenmaal zijn, dan moet je hen begeleiden. Dan moet je daarvoor mensen opleiden die dat na die Nederlands leren, de weg wijzen, zorgen voor een goed leefklimaat, medische zorg. Dat moet voor die mensen aanwezig zijn. Men zal hen in het begin in de eigen taal moeten opvangen. Dus je zal op een gegeven moment ook tolken moeten hebben die hen daarin wegwijzen maken. Deze oplossing is realistisch als je rekening houdt met het aantal dat je kunt behappen”.

Man, 65 jaar

Een aantal geïnterviewden vindt dat de overheid niet alleen de opvang en integratie moet faciliteren, maar ook dat de overheid hiermee meer vaart zou moeten maken: nu duurt het – mede door bestaande regelgeving – veel te lang.

“Er zou allang gebouwen toegankelijk gemaakt moeten worden voor vluchtelingen denk ik. Hoe lang gaat dat duren al die leegstaande gebouwen. Hoeveel vergunningen moeten er eerst verleend worden enzovoort”.

Vrouw, 56 jaar

Wat ook beter moet, is volgens bijna alle geïnterviewden, de communicatie vanuit de overheid in de richting van de burgers én de vluchtelingen. Wat betreft communicatie met de burger: burgers zijn slecht op de hoogte van de regels en faciliteiten rondom de opvang van vluchtelingen. Geïnterviewden zeggen dat het henzelf soms aan kennis en informatie hierover ontbreekt, maar belangrijker: als veel mensen slecht op de hoogte zijn, dan gaan wilde verhalen de ronde doen, die het draagvlak voor de opvang van vluchtelingen aantasten.

“Maar mensen die hier tijdelijk komen, die mogen helemaal niet zoveel. En dat wordt helemaal niet gecommuniceerd. Dus mensen denken gewoon dat hier iemand komt en dat hij meteen een woning krijgt en in de bijstand kan. En dat is natuurlijk een beeld dat helemaal niet klopt. Dus ik denk dat dat in de media best wel duidelijker gecommuniceerd mag worden van: ‘Wat krijgt iemand, wat krijgt een Nederlander die hier, al dan niet gewenst, in de bijstand”.

zit'? Want ik las laatst dat zo'n....iemand uit Syrië of zoiets die vlucht, dat die een weekgeld van veertig euro krijgen of zo. En dat wordt helemaal niet gecommuniceerd".

Man, 44 jaar

En: -wil de komst en integratie succesvol verlopen – dan moet wel gewerkt worden aan draagvlak, en dat betekent ook dat je in gesprek moet gaan met mensen die er een andere mening op nahouden.

"En ik denk ook echt dat het belangrijk is -ik ben het er zo verschrikkelijk niet mee eens - maar we moeten wel luisteren naar mensen die roepen van: 'hier geen AZC, nee'. Daar moet mee gepraat worden. Want het komt ergens vandaan en probeer uit te vinden hoe dat komt en wat je daar eventueel aan kunt doen. En door naar mensen te luisteren en ze hun verhaal te laten doen, win je al heel veel".

Vrouw, 51 jaar

Ook de communicatie van de overheid in de richting van vluchtelingen moet duidelijker, zo stelt een aantal geïnterviewden, om verschillende redenen. Als aan vluchtelingen duidelijk zou worden gemaakt, dat hier alleen een plek is, als je zelfvoorzienend bent, dan worden eventuele te grote verwachtingen direct getemperd.

"Het Nederlands beleid is heel erg onduidelijk. Die mensen weten totaal niet wat ze kunnen verwachten. Iedereen denkt dat ze in het Walhalla terecht komen. En als je nou gewoon zegt van: je krijgt helemaal niks, behalve een baan en dan kun je gewoon zelf je broek ophouden. Totdat dat af is gelopen en dan ga je gewoon terug. Als je dat heel duidelijk maakt, dat is hetzelfde een beetje als dat je een expat contract hebt, alleen dan kom je ongevraagd, moet je je land verlaten, ongewild".

Man, 39 jaar

En: ook vanuit humanitaire overwegingen is het belangrijk dat de overheid helderder is naar vluchtelingen over hun verblijfsprospectief en vooral ook hierover snel uitsluitsel geeft, zo stelt een aantal andere geïnterviewden.

"Mensen weten niet wat het is om acht jaar in onzekerheid te leven: mag ik hier blijven of niet".

Man, 44 jaar

7.2 Vluchtelingen aan zet

Wat is voor vluchtelingen de beste manier om te integreren? Net als bij de enquête, zeiden de meeste geïnterviewden dat het van groot belang is om de Nederlandse taal te leren. Ook werken, -betaald of vrijwillig – en het volgen van een opleiding zijn goede manieren om te integreren in de Nederlandse samenleving. Contact met Nederlanders is belangrijk. Tot slot benadrukt

een aantal geïnterviewden dat vluchtelingen snel Nederlandse normen en waarden moeten overnemen.

DE TAAL LEREN

De taal leren wordt door de meeste geïnterviewden als erg belangrijk gezien.

"Je hebt taal overal nodig, ook in de winkel",

Vrouw, 72 jaar

Pas als iemand de taal beheerst, kan sprake zijn van integratie, aldus de geïnterviewden. Het is een randvoorwaarde voor participatie of integratie in de Nederlandse samenleving. Wanneer je de taal beheerst, kun je zoeken naar werk. Of kun je contacten aangaan met Nederlanders.

Het is belangrijk om direct na aankomst te beginnen met het leren van de taal, ook om al iets om handen te hebben. Ook voor de geïnterviewden die eigenlijk vinden dat vluchtelingen hier niet moeten zijn, is het leren van de taal wel een manier om er het beste van te maken. Een aantal geïnterviewden geeft aan dat Nederland taallessen snel moet aanbieden, terwijl enkele anderen vinden dat vluchtelingen de taallessen zelf moeten regelen.

"Ja, ik denk de taal, dat is echt wel een belangrijk ding. Ik denk ook dat er zo snel mogelijk begonnen moet worden met dingen leren. Want mensen die de hele dag zitten te wachten op: ik weet niet wat er gaat gebeuren, waar kom ik terecht, ik moet het van het één naar het ander. En je ondergaat het, dat is niet goed. Zorg dat je bezig bent en doe dat dan ook met iets waar we allemaal wat aan hebben, dus sowieso de taal leren en contact met Nederlandse burgers is denk ik ook belangrijk".

Vrouw, 51 jaar

Vluchtelingen die de taal leren moeten beseffen dat ze hard moeten werken, er kan niet te makkelijk over het leren van de taal worden gedacht. Ook moet de taal onderhouden worden, dus na het leren wel gebruiken!

"Nou ja, als je bijvoorbeeld op Nederlandse les moet, dat je niet denkt van: nou, ik ga er maar een paar maanden naar toe en dan vind ik het wel goed. Nee, gewoon er voor gaan, want het is je toekomst hier".

Man, 61 jaar

(VRIJWILLIGERS)WERK

De geïnterviewden zien het beheersten van de Nederlandse taal als voorwaarde om te kunnen werken in Nederland. Als je geen Nederlands spreekt, kun je op de Nederlandse arbeidsmarkt niet goed functioneren.

"Nou, ik hoef niet als vluchteling met een Arabische achtergrond en een tolk, naar mijn werk toe te gaan op de bouwplaats om daar timmerwerk te gaan doen. Ik moet dat zelfstandig kunnen doen met een gedegen opleiding en de Nederlandse vaardigheid qua taal, dat ik aan een collega kan vragen: 'Goh, hoe doen jullie dat? Want ik heb dat wel geleerd, maar ik heb dat niet goed begrepen eigenlijk, doe mij dat eens voor'. Er moet geen tolk bij staan op de steiger, die het in het Arabisch aan hoort en het in het Nederlands tegen zijn collega's zegt, dat werkt niet".

Vrouw, 56 jaar

Een geïnterviewde benadrukt dat het spreken van de taal vooral belangrijk is voor het krijgen van beter werk, zo heeft hij zelf ervaren.

"En toen ik in Frankrijk werkte en mijn baas ontdekte dat mijn Frans eigenlijk best wel goed was, promoveerde ik. Dus door mijn taal, door de kennis van de taal, had ik meer kansen, kreeg ik meer kansen".

Man, 44 jaar

Andersom kan het ook: werken als een middel om te taal beter te leren. Maar de geïnterviewden vinden werken sowieso als belangrijk omdat vluchtelingen dan in hun eigen bestaan kunnen voorzien.

"Ja, sneller mogen werken. Taal is ook belangrijk. In mijn ogen is dat niet het belangrijkste. Voor mij is werken belangrijker dan taal. Mensen willen in hun eigen inkomen voorzien. Ik denk dat dat kan lukken, de integratie van vluchtelingen middels werk. Als daar grote werkgevers bij betrokken raken, dan misschien wel. Het belangrijkste doel is dat mensen weer bestaansrecht hebben, door bijvoorbeeld werk of opleiding".

Man, 42 jaar

CONTACT MET NEDERLANDERS

Wanneer vluchtelingen de taal spreken is het makkelijker om contact te leggen en mee te doen in de samenleving. Het is dan wel belangrijk dat vluchtelingen ook de gelegenheid hebben om deze contacten te leggen. Een geïnterviewde stelt dat vluchtelingen daarom niet in hele grote groepen bij elkaar zouden moeten wonen, maar 'onder de Nederlanders'.

"Door te verdelen. Niet bij elkaar stoppen. Verdeel de groepen van maximaal 100 personen. Het is natuurlijk wel fijn als je niet alleen staat ergens. En dan betrek ze bij, zowel vanuit Nederlandse mensen die bijvoorbeeld vrijwilligerswerk willen doen samen met hen".

Man, 44 jaar

Contact maken kan volgens de geïnterviewden op verschillende manieren. Lid worden van clubs, mensen uitnodigen om naar een voetbalwedstrijd te komen kijken, werken, vrijwilligerswerk. Ook kerkbezoek is een mogelijkheid om contact te leggen. Of

nodig mensen eens thuis uit, om te komen eten. Het contact kan zowel van de vluchtelingen als van de Nederlanders uitgaan.

"De taal leren, dat is de eerste vereiste natuurlijk, maar dat is niet voldoende. Ik denk toch zelf ook contact zoeken met Nederlandse mensen. Zelf vrijwilligerswerk doen. In clubs gaan. Het is niet genoeg om Nederlands te leren en vervolgens thuis te gaan zitten want dan gaat het weer helemaal weg, het Nederlands. Dat heb ik in het verleden wel gemerkt, bij andere vluchtelingen, die daar misschien minder moeite voor deden. En alleen maar zeiden: 'De Nederlandse samenleving is zo moeilijk toegankelijk'. Ik denk ook dat dat zo is. Maar ik denk ook, als Nederlandse mensen jou eenmaal kennen als vluchteling, dan word je wel opgenomen.

Dat eerste contact moet gelegd worden en dan moet je eigenlijk als vluchteling zelf ook dat stapje voor willen zetten. Omdat je makkelijker integreert".

Vrouw, 56 jaar)

"Dan denk ik dat ze het beste ook vrijwilligerswerk kunnen gaan doen. Want dan leren ze de taal goed en de omgang met mensen en de Nederlandse cultuur, dat leren ze dan ook allemaal vanzelf".

Vrouw, 72 jaar

"En gewoon elkaar leren kennen. Kijk ja, je vooroordelen aan de kant zetten als je die hebt. Ga eens praten of koffie drinken met iemand. Vooral de Nederlander die vindt dat hij er een mening over moet hebben".

Man, 44 jaar

NEDERLANDSE NORMEN EN WAARDEN

Een aantal geïnterviewden vindt het belangrijk dat vluchtelingen de Nederlandse normen en waarden leren. De nadruk op het overnemen van deze normen en waarden wordt met name gelegd door geïnterviewden die geen voorstander zijn van het opnemen van vluchtelingen. Bij de andere geïnterviewden kwam dit minder ter sprake.

"Mensen moeten snel weten over de Nederlandse normen en waarden. Dat sowieso. En daar moeten geen privileges aan vast hangen. Ik bedoel, wij leven zoals wij leven, en als wij in hun land gaan wonen, moeten we ons ook aanpassen. En ja, je woont wel in een ander land, en dan vind ik, dan moet je jezelf aanpassen aan de normen en waarden van dat land. En je hoeft niet van geloof te veranderen of zo, daar gaat het helemaal niet over, maar ik vind wel dat, dan moet je daar toch in ieder geval wel rekening mee houden, dat je in een ander land woont".

Vrouw, 52 jaar

"En dat je kinderen dan eventueel niet naar het vrijdagmiddaggebed kunnen in de moskee, oké, wees dan zo tolerant dat je denkt: 'Ja, maar hij gaat dadelijk straks helemaal misschien Nederlander worden'. Heb daar vrede mee. Als je een ouder bent van in de zestig, dan heb je al het grootste gedeelte achter de rug, maar je kind heeft de toekomst. Zo zie ik het".

Man, 61 jaar

8 Wat kan en willen men zelf doen?

Wat voor hulp geven geïnterviewden al aan vluchtelingen of willen ze aan hen geven? We hebben hen ook gevraagd naar hun bereidheid om (meer) hulp te geven. Twee derde van de geïnterviewden geeft op dit moment al hulp of zegt meer hulp te willen geven en voor een derde van de geïnterviewden is hulp geven niet aan de orde.

IK GEEF AL HULP

Van de geïnterviewden die al hulp geven, doneerden er twee geld. Twee anderen hebben meegeholpen met een inzamelingsactie van kleding of spullen. Een geïnterviewde heeft persoonlijk contact met vluchtelingen in de buurt en stelt zich tot doel om bij te dragen aan meer onderling begrip tussen bewoners in de buurt.

"Ik kom die mensen natuurlijk op straat tegen. De laatste keer, ik was buiten uit werken en toen hoorde ik dat er wat herrie was op straat. En ja, dan ga ik gewoon even kijken. Om te sussen of zo en dan probeer ik ook bij mensen die betrokken zijn, begrip te kweken voor zo'n jongen zoals uit Servië".

Man, 39 jaar

"Ik heb weer geld overgemaakt. Ik vind eigenlijk dat ik meer zou moeten doen. Dat vind ik wel. Als er echt iets voorbij zou komen... Ik moet er ook wel enthousiast van worden merk ik".

Man, 42 jaar

TWEE DERDE WIL HULP (GAAN) GEVEN

De meeste geïnterviewden gaven aan dat ze wel (meer) hulp willen geven, vooral omdat het nu eenmaal goed is, of 'hoort' dat je elkaar een beetje helpt.

"Ja, je wilt toch mensen helpen. En dan komt het dorp weer tevoorschijn. Op een dorp heb je ook altijd elkaar geholpen. En ik denk ook wel, maar misschien is dat helemaal terzijde, ik denk ook wel dat er op een dorp betere en kortere lijnen zijn naar de vluchtelingen toe als in de stad".

Man, 61 jaar

Geld en spullen doneren is voor deze geïnterviewden een de meest haalbare mogelijkheid. Verschillende keren wordt daarbij ook aangegeven dat 'dat wel makkelijk is' en dat ze eigenlijk van zichzelf vinden dat ze meer moeten doen.

Voor enkelen is het geven van Nederlandse les een optie. Of het coachen en begeleiden van de vrijwilligers die direct contact met vluchtelingen hebben. Enkele geïnterviewden willen vluchtelingen

wegwijs maken, bijvoorbeeld bij het solliciteren, een brief schrijven, of met vluchtelingen naar het ziekenhuis gaan, mocht dat nodig zijn. Een geïnterviewde geeft aan iets te willen doen voor de vrijetijdsbesteding van vluchtelingen.

"Ik ben sporttrainer, en zou best wel wat kunnen doen om wat ontspanning te geven. Er zijn volgens mij genoeg mensen boven de vijftig die ook graag hier in mee zouden denken en heel veel kunnen ook, met hun kennis en kunde. Die hebben er zin in, maar die worden niet bereikt als ze niet aangesproken worden, om iets te doen specifiek".

Man, 42 jaar

WAAROM NU NOG NIET?

Aan de geïnterviewden die (meer) hulp willen geven, hebben we gevraagd wat hen tegenhoudt dit ook daadwerkelijk te doen. De meest genoemde reden is dat de geïnterviewden niet weten waar ze terecht moeten met hun intentie om hulp te bieden.

"Je hebt geen contact eigenlijk met vluchtelingen. In mijn dagelijks leven kom ik er ook niet mee in aanraking".

Man, 25 jaar

"Maar ik weet niet wat en ik weet niet waar ik naartoe moet om dat te vragen. Ik las dat de Universiteit in Nijmegen, die gaat lessen geven voor vluchtelingen. Workshops. Lezingen. Noem maar op. Ik heb wel gedacht: Hoe zouden wij dat kunnen doen?"

Vrouw, 56 jaar

"Ja, ik wil hen wel Nederlands leren. En hen eventueel wegwijs maken. Alleen, die mogelijkheden die mogelijkheden zullen er wel zijn. Alleen, ik weet echt niet waar je daarvoor moet zijn".

Man, 65 jaar

Kortom, men zou eigenlijk gevraagd willen worden om bij te dragen. Daarnaast geeft een aantal geïnterviewden aan dat hun gezondheid het niet toelaat om hulp te bieden. Ook zijn mensen zoekende naar visie of het doel achter het geven van hulp.

"Wat er nu gebeurt, is meer een losse flodder voor mijn gevoel. Ik zou daar iets meer visie op willen hebben. Een visie die me zou aanspreken is inderdaad van, wij willen mensen zo snel mogelijk geïntegreerd hebben dat ze hun leven kunnen oppakken. Daar kan ik dan iets aan bijdragen, of daar heb je helemaal niks mee".

Man, 42 jaar

"Ik voel me tot op heden nog niet echt aangesproken om iets te gaan doen. En ja, er zijn niet zo veel initiatieven denk ik bij ons in de buurt als bijvoorbeeld in Nijmegen".

Man, 25 jaar

Een aantal geïnterviewden hebben de ervaring dat door hen aangeboden hulp niet (meer) nodig bleek.

“En, nou ja, ik probeer dat allemaal in woord te laten horen en waar ik kan mijn ding te doen. Alleen toen ze hier kwamen, die vluchtelingen, toen hadden ze er al genoeg. Dus ik gebeld: ik wil wel iets doen. En toen zeiden ze: ja, maar we zitten al vol”.

Man, 44 jaar

Tot slot reflecteren enkele geïnterviewden op hun eigen motivatie. Het zou goed zijn om iets voor vluchtelingen te doen, maar in de praktijk sneuvelt dit goede voornemen in de drukte van alledag.

“Ja, en we praten erover met collega’s en we praten er nog een keer over en ik praat erover met mijn man. En vervolgens gebeurt er gewoon niks. Dat valt me wel heel erg tegen van mezelf moet ik zeggen. Ja. Ik heb het erg druk. Ik heb het echt druk”.

Vrouw, 56 jaar

EN DIE GEEN HULP WILLEN GEVEN

Er zijn een aantal geïnterviewden die niet van plan zijn hulp aan vluchtelingen te geven. Dit zijn deels geïnterviewden die niet positief staan tegenover de komst en vestiging van vluchtelingen naar Nederland. Men investeert vrije tijd of geld dan liever in andere mensen.

“Niet dat ik persé niets voor vluchtelingen wil doen maar ik doe heel veel vrijwilligerswerk dus ik heb het daar genoeg aan, laat ik het zo zeggen. Daar komt bij dat ik het natuurlijk niet helemaal eens ben met hun manier van denken, maar ik heb daar gewoon niks mee”.

Vrouw, 52 jaar

“Ik geef wel alles weg. Maar niet zomaar voor vluchtelingen of zo. Er zijn zoveel mensen in mijn familie die het nog veel armer hebben dan ik. Dan geef ik het liever aan hun”.

Vrouw, 65 jaar

9 Bijlagen

Bijlage 1 Resultaten enquête Brabantpanel

Wat doen we al voor vluchtelingen?

Activiteit	Doet het al	Wil het gaan doen
Kleding doneren	14%	37%
Geld doneren	10%	9%
Iemand helpen de taal te leren	3%	19%
Iemand wegwijs maken in Nederland	2%	20%
Vrijwilligerswerk doen	1%	8%

- Ouderen en mensen tussen 30-40 jaar helpen door geld te doneren, jongeren door vrijwilligerswerk te doen. Uitdelen van kleding en spullen wordt vaker door jongeren gedaan.
- kiezers van GroenLinks, D66 en PvdA geven meeste geldelijke steun.
- Het blijkt dus dat mensen wel willen helpen. Uit de PON-monitor Sociale Participatie is al bekend dat mensen hiervoor gevraagd willen worden, het gaat dus niet zomaar.

Integratie van vluchtelingen

Gaat het Nederland lukken om de komst van vluchtelingen in goede banen te leiden?

Hieruit blijkt een matig vertrouwen in de overheid. Van de kiezers naar politieke voorkeur zijn het meest positief die van PvdA met 62% en GroenLinks met 55%. Ook D66-kielers en VVD-kielers zijn nog redelijk positief (respectievelijk 46% en 40%). 82% PVV-kielers denkt dat het niet lukt.

Wat is naar uw idee de beste manier voor vluchtelingen om te integreren in de Nederlandse samenleving?

1. Taal te leren
2. Nederlandse waarden en normen over te nemen
3. Naar school te gaan

Wie is volgens u verantwoordelijk voor de vluchtelingen?

1. Rijk
2. Land van herkomst + ook regio genoemd
3. COA

Ook de Europese Unie wordt vaak genoemd

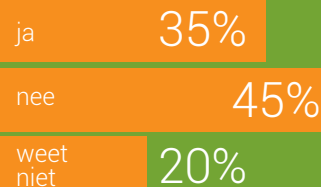
20%
 verwacht dat vluchtelingen teruggaan naar land van herkomst als dat mogelijk is

83%
 vindt dat ze terug moeten naar land van herkomst als dat mogelijk is

Zorgen van Brabanders

- 59% maakt zich zorgen over het welzijn van vluchtelingen, bijna de helft maakt zich zorgen over het welzijn van vluchtelingen als ze eenmaal in Nederland zijn.
- 69% maakt zich zorgen over de komst van IS aanhangers. Jongeren maken zich daar niet veel zorgen over, 65+ers wel.
- Kiezers van de PVV en Partij voor de Dieren maken zich veel meer zorgen dan gemiddeld.
- 55% denkt dat er door de komst van vluchtelingen minder plek voor Nederlanders op de arbeidsmarkt over blijft.
- Vluchteling als buur vind ik leuk: 20% vindt van wel, 36% vindt van niet, 40% weet het niet.
- 66% vindt concentratie in grote opvang een probleem, 20% weet dat niet, 14% vindt van niet.
- Het baart 53% zorgen dat mensen zich negatief over vluchtelingen uitlaten.

Voelt zich onveilig door toename vluchtelingen.

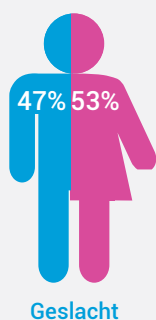

80% geeft wel aan dat ze welkom zijn.

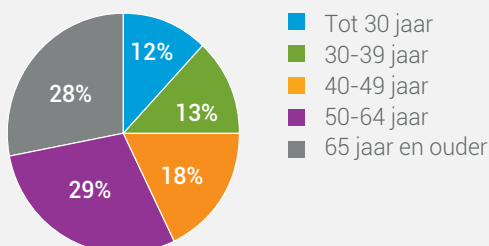
- Geen verschil tussen leeftijden
- 78% van PVV-kielers voelt zich het meest onveilig
- 78% van GroenLinks-kielers voelt zich juist niet onveilig
- 72% van de PvdA-kielers voelt zich juist niet onveilig
- Kiezers van D66, Partij van de Dieren en SP (rond 60%) voelen zich ook niet onveilig

Wie deden er mee?

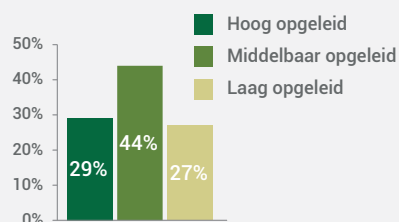
1.264 leden van het Brabantpanel hebben in de week van 5 oktober een online vragenlijst ingevuld.

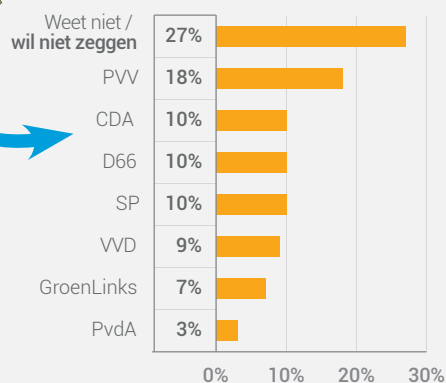
Leeftijd

Opleiding

Op welke partij zou u nu stemmen?

Interesse in de komst van vluchtelingen

80% vindt dat vluchtelingen naar Nederland mogen komen, het maakt niet uit of vluchtelingen uit Syrië, Afghanistan of Eritrea komen. Landelijk is dit **75%**.

55% is voorstander van het opnemen van vluchtelingen in eigen gemeente.

Slechts **13%** van de respondenten is voorstander van de komst van economische vluchtelingen.

31% vindt dat met de komst van andere culturen de samenleving wordt verrijkt. Jongeren vinden het vaker een verrijking dan 65+ers.

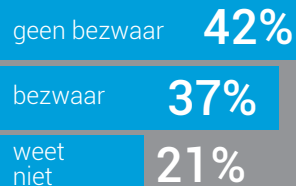
Jongeren vinden vaker dat vluchtelingen mogen worden opgenomen, ouderen vanaf 50 jaar vinden vaker van niet.

Bijna iedereen heeft het nieuws over vluchtelingen de laatste tijd gevolgd:

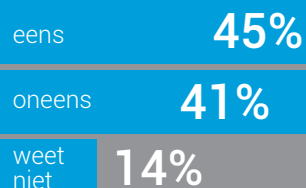
28% heeft het nieuws intensief gevolgd.

62% heeft het redelijk gevolgd. Ouderen hebben het nieuws intensiever gevolgd dan jongeren.

Bezwaar tegen komst van AZC in de buurt.

Omdat Nederland een rijk land is, zijn we verplicht om vluchtelingen op te nemen.

Bijlage 2 Topicijst interviews

INLEIDING ONDERZOEK

U heeft enkele weken geleden de vragenlijst van Brabantpanel over het vluchtelingenvraagstuk ingevuld. De vragenlijst is gemaakt door het Verwey Jonker Instituut en het PON. De uitkomsten heeft u al via de mail ontvangen. In de vragenlijst hebben we ook gevraagd wie er met ons een gesprek zou willen over het onderwerp. U heeft aangegeven dat te willen, daarom zit ik nu hier. Ik ben van het Verwey-Jonker Instituut. Bij ons instituut is Kennisplatform Integratie & Samenleving gevestigd (<http://www.kis.nl/>). Kennisplatform Integratie & Samenleving doet onderzoek, adviseert en biedt praktische tips en instrumenten over vraagstukken rond integratie, migratie en diversiteit. Onderzoek naar vluchtelingen is een belangrijk onderdeel van KIS.

In dit gesprek gaat het om uw visie en ideeën over de komst en integratie van vluchtelingen. Het gesprek duurt ongeveer een uur. Uw antwoorden worden anoniem verwerkt. Tijdens het interview neem ik het gesprek op, dat werken we daarna helemaal uit en wij analyseren de antwoorden van alle interviews. De resultaten van de analyse presteren we in op de websites van het PON en KIS. We houden u hier per email van op de hoogte. Heeft u nog vragen vooraf?

We hebben de vragen ingedeeld in drie onderwerpen:

1. Visie op de komst en vestiging van vluchtelingen
2. Visie op mogelijkheden om komst en vestiging vluchtelingen in goede banen te leiden
3. Wat kunt of wat wilt u eventueel zelf doen.

Als u het goed vindt, begin ik met het eerste onderwerp.

VISIE OP DE KOMST EN VESTIGING VAN VLUCHTELINGEN

In dit interview gaat het om uw visie en ideeën over de komst en vestiging van vluchtelingen. Ik wil eerst met u doorpraten over de vraag hoe u denkt over het samenleven van verschillende bevolkingsgroepen in het algemeen. Daarna stel ik u een aantal vragen over vluchtelingen.

In Nederland leven tegenwoordig veel mensen met een andere culturele en/of religieuze achtergrond. Hoe staat u **in het algemeen** tegen over het samenleven van mensen met verschillende achtergronden? Kunt u uw antwoord toelichten?

Wonen er mensen met verschillende achtergronden in uw omgeving? Hebt u contact met mensen van verschillende achtergronden, in uw buurt, vrienden- en kennissenkring of

werk? En hoe zit dat met uw gezins- en familieleden? Hoe verloopt het contact?

U heeft eerder een vragenlijst ingevuld over vluchtelingen en toen aangegeven dat u wilde deelnemen aan een interview over dit onderwerp. Kunt u vertellen waarom u wilde meewerken?

Via de media krijgt u veel te horen over het vluchtelingenvraagstuk. Welk beeld blijft bij u het meest hangen? (of: wat vindt u het meest opvallend?)

Vluchtelingen zijn mensen die elders bescherming zoeken. Vindt u dat vluchtelingen uit oorlogsgebieden in Nederland moeten worden toegelaten? Waarom vindt u dat?

Zit er wat u betreft een grens aan de hoeveelheid vluchtelingen die Nederland kan of moet toelaten? Waar ligt die grens? Waarom?

Angela Merkel zei: "Wir schaffen das". Ze bedoelde daarmee dat Duitsland de grote stroom aan vluchtelingen in goede banen kan leiden. Hoe is dat voor Nederland? Bent u daar positief of negatief over en waarom?

Heeft u op dit moment zelf contact met vluchtelingen? Zo ja, wat voor contacten heeft u?

Heeft u zorgen over de komst en vestiging van vluchtelingen? Welke zorgen? Hebben deze zorgen te maken met uzelf (eigen positie), de positie van vluchtelingen of met de samenleving als geheel?

Wat zijn volgens u de gevolgen van de komst van vluchtelingen naar Nederland? Bijvoorbeeld voor de buurt, scholen, arbeidsmarkt en voor het samenleven in het algemeen? En wat zijn eventuele gevolgen voor u en uw familie?

VISIE OP MOGELIJKHEDEN OM KOMST EN VESTIGING VLUCHTELINGEN IN GOEDE BANEN TE LEIDEN

In dit gedeelte van het interview wil ik graag met u praten over hoe de komst en vestiging van vluchtelingen in goede banen zou kunnen worden geleid, en wat daarvoor nodig is.

Wat is volgens u de oplossing voor het vluchtelingenvraagstuk?

Denkt u dat deze oplossing realistisch is en wat is daar dan voor nodig?

Wie is er volgens u verantwoordelijk **in Nederland** voor het oplossen van het vluchtelingenvraagstuk?

Wat is volgens u de beste manier voor vluchtelingen om te integreren in de Nederlandse samenleving? Geloof u dat dit kan lukken? Waarom wel of niet? Hoe (wel of niet)? Wat is nodig om het te laten slagen?

EIGEN INZET

In dit gedeelte van het interview wil ik met u praten over wat u zelf doet, of wellicht zou kunnen doen voor vluchtelingen.

Bent u bereid om iets te doen voor vluchtelingen of doet u dit al? Wat is dat dan, en waarom doet u dat?

Als u wel bereid bent, maar het nog niet doet, wat houdt u dan tegen? Als u niet bereid bent, waarom niet?

AFSLUITING

Hebt u tot slot nog andere opmerkingen?

Dit is het einde van het interview. Hartelijk dank voor uw deelname. Zoals gezegd zullen we u op de hoogte houden van de resultaten van onze gesprekken.

Colofon

Financier: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Auteurs: Drs. M. de Gruijter
Drs. T. Rietveld
I. Razenberg MSc
Met medewerking van: Anna Wróblewska
Sven Oostrik
Design Effects
Ontwerp: Kennisplatform Integratie & Samenleving / PON
Uitgave: p/a Verwey-Jonker Instituut
Kromme Nieuwegracht 6
3512 HG Utrecht
T (030) 230 32 60

De publicatie kan gedownload worden via de website van het Kennisplatform Integratie & Samenleving: <http://www.kis.nl>

ISBN 978-90-5830-706-4

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2016.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

KENNISPLATFORM INTEGRATIE & SAMENLEVING

Kennisplatform Integratie & Samenleving wil kennis over integratie vergroten en bijdragen aan een inclusieve en stabiele samenleving. Naast analyse en onderzoek, plaatsen we feiten in context en koppelen we deze aan succesvoorbeelden uit de praktijk: wat werkt? In 2016 voert het Kennisplatform een aantal projecten uit rondom vluchtelingen.

Zo inventariseren we wat gemeenten (gaan) doen om de integratie van statushouders te bevorderen en onderzoeken we hoe de maatschappelijke- en arbeidsparticipatie van vluchtelingen kan worden vergroot. Blijf op de hoogte van alle projecten, vragen en antwoorden en andere kennisuitwisseling via www.kis.nl, de [nieuwsbrief](#), [Twitter](#) en [LinkedIn](#).

HET PON

Het PON is een kennisinstituut in het hart van de Brabantse samenleving. We verzamelen kennis over sociale en culturele ontwikkelingen en delen onze inzichten met iedereen die een rol speelt bij het verder vormgeven van de samenleving. We weten wat leeft bij burgers en wat werkt in beleid. Onze belangrijkste opdrachtgever is van oudsher de provincie Noord-Brabant. Daarnaast bedient het PON vele andere opdrachtgevers, in en buiten Brabant: gemeenten, woning-

corporaties, zorg- en welzijnsinstellingen en fondsen. We helpen ze door inzicht en oplossingen te bieden bij sturings- en participatievraagstukken, in nieuwe vormen van samenwerking en opgaven rond het leefklimaat. Centraal staat het burgerperspectief. Onze kennis van en over burgers vertalen we in een handelingsperspectief voor bestuurders en beleidsmakers. Volg het PON via www.hetpon.nl, de [nieuwsbrief](#) en [Twitter](#).

